

Domoljub

V Ljubljani 13. septembra 1944

57 - Štev. 37

Vse uničiti!

Komunistični način uvajanja se zelo razlikuje od uvajanja drugih svetovnih nazorov. Ko je nastopilo krščanstvo, nikakor ni zavrglo, temveč sprejelo in ohranilo prvine preteklosti, odstranilo je zmote in dopolnilo pomanjkljivosti.

Komunizem ne skriva namenov, da je njegova želja uničiti vse dosedanje in ustvariti novo prihodnost. Sla rušenja in uničevanja je socialni pojav, ki se ni spočel v zdravem razumu, ampak se rodi iz temnih globin neuravnovesene duševnosti. Pameten človek naravo ohranja in je ne ruši. Komunizem se ne ozira ne na naravne in ne na нравne vezi, ki prepletajo posameznika in sestavljajo družbo. Komunizem predstavlja torej težjo uničiti ves red, naravni in нравni.

Komunizem taji vse in popolnoma. Taji duhovnost, Boga, dušo, duševno življenje, duševne vrednote, človekovo dostojanstvo, nadčutnost in večnost. Taji tako popolno, da vse sedanje sovraži z besnim srdom uničevanja in rušenja, ne oziraje se, ali je uničevanje pametno in koristno z gospodarskega stališča.

Komunisti so silno boječji, če uvidijo, da ljudstva niso ustrašovali, da se jih ljudstvo ne boji in obsoja njih početje in hudobije. Imajo poseben način vplivanja, da ljudstvo omamijo s svojimi rekli.

Za začetek vržejo med ljudi geslo: žrtve morajo biti. Lahkoverni ljudje mislijo, da žrtva pomenijo komunistične borce, ki se bodo žrtvovali za ljudi. Komunisti pa mislijo na ljudi, ki jih hočejo pospraviti, da bi lažje širili komunistične ideje. Ko mislijo, da so ljudje dovolj slišali o žrtvah in ko so ljudje že sami začeli ponavljati za komunisti, da žrtve morajo biti, tedaj začne razbojniki s posameznimi umori. In sicer iz dveh vzrokov: prvi je ta, da odstranijo najspodobnejše nasprotnike komunizma, drugi pa, da ljudi strašijo, da prestrašeni narod vsaj bojzljivo molči, če že umorov ne odobrava.

Nato sledi druga stopnja uničevanja in preganjanja. Umore izvršujejo že množično in ne več posamično. Pričaio tudi požigati, in sicer najraje kar služi skupnosti to je cerkve, župnišča, šole, prosvetne domove, tovarne, ceste, mostove in železnice, da bi porušenja nihče ne mogel več popraviti, če bi tudi hotel.

Načelo uničevanja in pobijanja je prestrašotno, da bi narod molčal. Če ima komunizem v rokah oblasti, zaduši vsak ugovor s silo. Če pa nima oblasti, potem nastopi mešani zbor podpornikov in slavospevcev (terencev), ki pod komunistično taktirko soglasno prepeva: »Kdo je pa videl umore? To je nesramna laž in klevetac itd. Ko pa se uradno dokaže, kje kdaj, kako in kdo je koga umoril, tedaj začne komunistični pevski zbor drugo kitico, ki se glasi: »Ze vedo, zakaj so jih, dokaze imajo, da so bili izdajalci,« ali pa: »Le po pomoti so bili umorjeni.«

Toda uradni komunistični dokumenti, nečloveško mučenih mrtvakov polne krimsko, kraško in druge jame, zapisniki in načrti po 30 tisoč obsojenih žrtev v Ljubljani in podobni želju, pogorišča in grobišča, ki so značilni spomeniki le v tistih krajih, kjer je kdaj gospodovala Osvobodilna fronta, in nerazumljivi pobegi deset in deset tisočev beguncev iz »komunističnega osvobojenega ozemlja« v slovenske »neosvobojeno« ozemlje so zgovorne priče, kako boljševiška Osvobodilna fronta namerno uničuje narodovo premoženje in življenje, ne da bi narodu pomagala, ampak da bi narodu naložila komunistični jarem, ki je izmed vseh jarmov najbolj strašan.



Na paši so zakurili — imalu bo pečen krompir



**Vse slovensko
ljudstvo
je združeno
v neizprosni
boju proti
komunizmu**

Vojni dogodki preteklega tedna

Zahodno bojišče

Poročilo z dne 4. septembra: Severno od Arrasa so se zrušili angleško-kanadski napadi. Nemške čete so odbile številne sovražne napade ob zahodnih obronkih Ardenov ter ob Maasi jugovzhodno od Sedana. Krajevni vdori v predtrdnjasko območje Bresta so bili zajezeni v protinapadu po hudem boju.

Poročilo z dne 5. septembra: V severni Franciji se nemške čete trdovratno upirajo močnim sovražnim napadalnim skupinam. Boji so se premestili na področje Antwerpna in Bruslja. Sovražne sile, ki so prišle severno od Charlevilla čez Meuso so bile s protinapadi vržene nazaj. V dolini Saone potekajo nemški premiki točno po načrtu. Posadka v Brestu je junaško odbila sovražne napade.

Poročilo 6. septembra: V Antwerpnu se bijejo ogorčeni boji. Sovražnik je na širokem bojišču udaril proti črti Louvain-Namur-Sedan, vendar je le nebitveno napredoval. Sovražni poskusi za prekoračenje Moselle severno od Nancyja, so bili odbiti. Posadka Le Havra je krvavo odbila z oklepniki podprt nasprotnikov sunek. Sovražne sile, ki so vdrlje v območje trdnjave Brest, so hrabre nemške čete s protisunkom vrgle nazaj. Iz južne in jugovzhodne Francije so se nemške čete umaknile na področje Dijona in Langreške visoke planote. Na cestah, ki peljejo čez prelaze zahodno od francosko-italijanske meje, je bil sovražnik krvavo odbit.

Poročilo z dne 7. septembra: S protinapadom so nemške čete razbile neko sovražno predmostje severno od Anversa. Sovražnik še vedno močno pritiska na področju Louvain-Sedan. Jugovzhodno od Sedana je nemška napadalna skupina razbila nasprotnikovo postojanko in privedla ujetnike. Močni sovražni napadi so se izjalovili vzhodno od Verduna, pri Pont-a-Moussou in pri Toulu. Pri Baume des Dames so nemške čete vrgle sovražnika s protisunkom s severnega brega Doupsa. Sovražnik je vdrl na nekaterih odsekih v trdnjasko prednje postojanke Bresta, vendar so nemške čete vdorna mesta zajele. Ponovni sovražni poskusi za polestitev obmejnih utrdb na francoskoitalijanskem obmejnem ozemlju, so se izjalovili.

Poročilo 9. septembra: Izjalovili so se sovražni sunki proti pomorskim trdnjavam Brest, Boulogne in Dunquerque. Sovražni napadi iz njegovca predmostja pri Anversu so bili razbiti, sovražna predmostja severovzhodno od Hasselta zožena v protinapadu. Hudi borba divja za trdnjavo Liège in na požroju severnozahodno od Metzja. Sovražnik poskuša v močnih silami prodreti do Burgundskih vrat.

Italijansko bojišče

Poročilo z dne 4. septembra pravi, da so nemške čete v izgub polnih bojih preprečile sovražne probojne poskuse na jadranskem odseku, od Arna pa so se odmaknile.

Poročilo z dne 5. septembra trdi, da so se na jadranskem obalnem odseku sovražni napadi izjalovili in je bilo tam v petih dneh uničenih nad 200 oklepnikov.

Poročilo z dne 6. septembra: Na jadranskem obalnem odseku so nemške čete ponovno preprečile sovražne prebijalne poskuse.

Poročilo z dne 7. septembra: Na jadranski obali so dosegle nemške čete po najtežjih bojih popoln obrambni uspeh.

Poročilo 9. septembra: Šestkrat ponovljene sovražne napade ob jadranski obali so nemške čete razbile. Neko vdorno mesto je bilo zoženo v protinapadu.

Vzhodno bojišče

Poročilo z dne 4. septembra veli, da so se v južnih in vzhodnih Karpatih izjalovili sovjetski napadi. Silni boji so bili na mostišču ob Visli zahodno od Baranova, Med Bugom in Narevcem so bili s protinapadi prestreženi sovražni probojni poskusi. V Litvi in Estonski se ni zgodilo nič posebnega.

Poročilo z dne 5. septembra javlja, da se v južnem delu Sedmograške nadaljujejo hudi napadalni in obrambni boji. Severozahodno od Baranova je bila kljub sovražnemu odporu skrajšana bojna črta. Nemci so v Estoniji uničili sovjetske bojne skupine, ki so Embach prekoračile.

Poročilo z dne 6. septembra: V južnem delu Sedmograške so vrgle madžarske čete s podporo nemških napadalnih topov s protinapadom nazaj napredujoče romunske oddelke. V vzhodnih Karpatih so bili ob prodorih v trdih bojih zopet odbiti številni boljševiski napadi. Severno od Buga so junaške nemške čete ob spodnjem Narevu s protinapadi zaustavile težke sovjetske napade. Glede ostalega vzhodnega bojišča poročajo le o krajevnih napadih na področju Dorpata.

Poročilo z dne 7. septembra: V južni Sedmograški so madžarski napadi nadalje napredovali. V jugovzhodnem delu Sedmograške in v vzhodnih Karpatih so bili razbiti boljševiski napadi. Med težkimi boji ob spodnjem Narevu je sovražnik zasedel Oestrodeko. V Variavi so nemške čete pregnale tolovaže z vsega predela ob Visli.

Ob Szeherlju v Sedmograški so nemški in madžarski oddelki vrgli nasprotnika s protinapadi na več mestih nazaj. Ob robu gozdnih Karpatov in ob Narevu so bili razbiti ponovni sovražni napadi.

KRATKE z vsega sveta

»Sprjazniti se moramo z mislijo, da nas najhujši boji še čakajo,« je izjavil te dni ameriški drž. predsednik Roosevelt.

Führer je sprejel cesarskega japonskega poslanika v Berlinu Ošimo in se z njim razgovarjal o skupnem bojevanju.

V skladu s sklenjenim dogovorom med Finci in Sovjeti, so bile ustavljene sovražnosti na finskih bojiščih dne 4. septembra.

Premoženje v znesku 50 milijonov zlatih lir ima bivši italijanski prestolonaslednik Umberto pri severnoameriških bankah.

Bolgarska je zaprosila Sovjetijo za premirje.

Iz Tokija poročajo, da pričakujejo Japonci v bližnji bodočnosti vojaške nastope velikega obsega, ki bodo odločilni v sedanji vojni.

Carinski zvezo baje pripravljajo med Združenimi državami in Kanado.

En milijon novih trt so zasadili Nemci od spomladi 1942 na zapadnem utrdbenem ozemlju ob Reni.

V bojih na normandskem bojišču je padel poročnik Helmut Göring; bil je že peti nečak Reichsmaršala, ki je dal življenje za Nemčijo.

Kako je kralj Mihael izdal svoj narod

Po poročilu lista »Svenska Dagbladet« se je romunski kralj Mihael že konec leta 1942 odločil vreči Antonescu. Aprila tega leta je nato iskal izdajalski kralj stik s komunistično stranko Romunije, Patrascanu, ki pripada komunistični stranki že dolgih 20 let, ki je bil šestkrat v zaporu ter preživel dobo od leta 1941-43 v koncentracijskem taborišču ali v domačem zaporu, se je leta 1944 posrečilo priti v Bukarešto, kjer se je tajno zadrževal. Tajno je vodil pogajanja z Mihaelom ter zagotavljal kralja, da bo dobil podporo komunistične stranke, če bo vrgel Antonescu in napadel Nemčijo. Konec maja se je vršil nato uradni razgovor komunistov s kraljem in njegovimi pomagači, za katerem so razpravljali o odstranitvi Antonescu. 20. junija so podpisali dogovor in že istega meseca so obvestili zaveznike v Kairu o pripravah za odstranitev Antonescu ter jim istočasno sporočili, da bi se naj izvršil prevrat 26. avgusta. Tega dne bi naj namreč kralj sprejel Antonescu. Antonescu pa je prekrizal načrte, ker je tri dni prej obiskal kralja. Kralj je ukazal Antonescu, naj sklene premirje ali odstopi. Antonescu pa se je branil. Nato so ga takoj aretirali in razorožili njegovo telesno stražo. Poleg tega so zaprli pravosodnega ministra, vojnega ministra ter bukareštanskega guvernerja in policijskega šefa. Naslednjega dne je napovedala Romunija Nemčiji vojno.

Za obletnico črnih dni — ko nas je zalila rdeča poplava

Na večer 8. septembra 1943 so začele po vsej Dolenjski in savojških postojankah pokati puške v znak, da se je zgodilo nekaj vselega, a za protikomunistične borce pri nas so začeli tedaj dnevi napetih živcev, neenakega boja in težkih porazov. »Guerra e finita« ta klic je pomenil za vaše straže ukaz: »Čuvajmo se komunističnih obljub, strmino se, nadaljujmo boj!« Vendar stvar ni bila prav nič preprosta. Posamezne postojanke so bile doslej potrjene in pridržane vsaka drugemu savojškemu oddelku in niso imele nobenega osrednjega poveljstva, niti zvez med seboj. Doslej so savojci vsaj na zunanji kazali željo vzdrževati v pokrajini red in pri tem so jim vaše straže pomagale. Lani 8. septembra pa je začela delovati mednarodna komunistična partija vidno. Pokazalo se je, da so bile vezi, ki so vezale naše komuniste s člani savojške oborožene sile zelo tesne. Savojci niso izročili orožja, če so že mislili, da je vojska zanje končana, tistim fantom, ki so s čuvanjem svojih domov pred rdečimi tolovaji tudi svojem pomagali izvrševati njihovo mednarodno obveznost: vzdrževanje reda in miru v okupirani pokrajini; no le orožje, tudi precej savojškega moštva, zlasti topničarjev in posadk oklepnih vozil, je dobila takrat v pomoč rdeča tolovajska drhal.

Tako se je zgodilo, da so bili že z noč opremljeni z avtomatičnim orožjem, obleke in obutvijo ter okrepjeni s težkim orožjem rdeči razbojniki. V marsikatero postojanko, ki je bila zavarovana z obrambnimi stolpi in žičnimi ovirami, so Savojci spustili komuniste, medtem ko se je morala posadka vaše straže v nekaj minutah umakniti s svojega položaja. Tako se je n. pr. zgodilo z ribniško posadko, ki se je vendar srečno prebila skozi nekatere zasede in se rešila v Ljubljano, ker si ni delala praznih strahov in nobenih neumnih predsodkov. Tudi mnoge druge postojanke vaških straž so zapustile svoje utrdbe, kamor je bila vsa okolica zvožila svoje žito in druge prideleke, da bi bili, kakor nekaj v taborih pred turško silo, varni pred rdečimi razbojniki. Kmečki fantje so zapustili svojo domatno vas, ki so jo toliko časa uspešno varovali; morali so si iskati rešitve v gozdu, medtem ko je rdeči tolovaj prival in se radoval zmage v njihovem domačem kraju.

Spet drugje si poveljniki vaških straž niso upali zapustiti utrjenih krajev, saj niso vedeli kam naj bi s svojo četo korakali, ko se je zdelo, da je ni rešilne gore, ki bi molela nad rdečim potopom. Ostali so za utrdami in, kakor so bili vajeni doslej, odbijali komunistične napade. Ko so se rušili zidovi pod granatami iz savojških topov, so končno pristali na prekinitve boja, v nadi, da bo »nova oblast« spoštovala svoje slovesne izjave o »amnestiji«. Spet drugje je bil duh protikomunističnih borcev neuklonljiv. Borili so se tako dolgo, da jim je dala noč ali pa gosta megla priložnost za uspešen izpad. Tako je Ljubljana videla med prvimi, ki so se prebili vanjo iz rdečega potopa, posadko Pudoba s sedaj že pokojnim Krenžarjem Francetom na čelu.

V tistih dneh stiske je idealna, a premalo preudarna mladina hotela pisati zlate strani v zgodovini slovenskega naroda. Celo vrane Ljubljano so zapuščali študentje in proti Turjaku so korakale vse vaše straže iz okolice, okrepljene s ljudmi, ki so vedeli, kaj so vredne komunistične obljube o »amnestiji«. Za starodavnim zidovjem so hoteli pričakati dan, ko bi redna oblast zatrija nasilje rdečih zločincev. »Slovenski Alcazar« to so bile sanje mladine. Toda toledski Alcazar je imel za posadko izvežbane kadete in orožnike, za poveljnika pa izkušnega stotnika Moscardoja. Turjak je imel sicer goreče in neuklonljive borce, toda častniki, ki bi znali to situacijo močno uspešno razporejati in ob pravem času z njim prebiti komunistični obroč, so umirali sami — brez moštva — v Grčaricah. Medtem ko se je protikomunističnim borecem, zbranim na Zapotoku, še posrečilo rešiti v Ljubljano, je morala turjaška posadka na križavo pot proti Velikim Laščam. Tamkajšnji skupni grobovi stotin naših ljudi nam molče kličejo: »Čuvajte se komunistične amnestije!« Še glasnejši so kličo kočevskih zaporov, »sodnega procesa in skupnih grobov.

Zolena Dolenjska je postala tiste dni tudi rdeča, vendar usoda tamkajšnjih vaških straž ni vodila prav do vrha Golgote, čeprav je bilo treba

prehoditi precej postaj križevega pota. Rešitev je bila v tem, da so se majhne posadke sile v eno in da so je našel poveljnik. Ze 8. septembra zvečer, ko se je razvedelo, da je kapitulirala savojška Italija, so hitelo patrolje vaških stražarjev od ene postojanke do druge in naslednji dan so se že začele zgrinjati čete v rjavih uniformah in modrih čepicah. Ugotoviti je bilo treba, kakšno stališče bo zavzela savojška oborožena sila. Ko je kazalo, da savojška vojska kot taka nima nobene želje nadaljevati boj, ne skupaj s komunisti, ne proti njim, so naši protikomunistični borci zavzeli izpraznjena vojaška skladišča v notranjosti novomeškega bloka. Oboroženim fantom so se pridružili pri odhodu z njihovih postojank tudi mnogi dolenski kmetje, ki so vpregli svoja živinčeta v vozove, naložili nanje družino in najpotrebnejše ter bežali z ozemlja, kjer je prevzela oblast nova »narodna oblast«. Vse to mravljišče ljudi je živelo v strašni napetosti, kajti nihče ni vedel, kje bo konec izdaje, ko so dretnale čete — mož tesno ob možu — po podih skladišča, je marsikomu prišla v glavo misel: »Kaj če začno sedaj padati po nas mine iz savojških metalecev?«

V Novem mestu za protikomunistične borce kmalu ni bilo več prostora, saj so se pojavile v štabu savojškega poveljstva komunistične veličine in sklepele poslušni pakt kraljevske savojške vojske z rdečimi tolovaji. Na bloku je stal poleg savojškega vojaka razcapan tolovaj, ogrnjen z novim savojškim plaščem, in lep del Novomeščanov je bil tega vesel. Tedaj je dal poveljnik novomeških protikomunističnih borcev svojemu poddrugemu tisoč ukaz za pohod. Naprej so šli kolesarji, za njimi naskakovalni oddelki vaških straž. Sledila je dolga vrsta beguncev, ki niso hoteli ostati v rdečem »rajtu«, vozovi in živina. Zadnji del sprevoda so sestavljali vsi ostali vaški stražarji. Z oken so jih spremljali zaničljivi pogledi, mimo njih so se vozili komunistični veljaki na pogojanju. V Kandiji se je preko ceste vila rdeča zastava. Pristopilo je nekaj mestnih gospodičen in začelo deliti protikomunističnim borecem proglaš »rdeče vlade« o prevzemu oblasti v Novem mestu. Tedaj je zavrela v fantih kri: vedeli so, da je savojška izdaja popolna. Čeprav so se že zbirale okrog rdeče tolpe in bi jim utegnili priskočiti na pomoč vse novomeški savojški armadni zbor, se nekaj fantov ni moglo premagati. Iztrgali so puščarjem iz rok njihove letake, jih zagnali v blato, nesramnim raznašalkam pa naložili nekaj gorkih.

Zunaj mesta je sklical poveljnik stotnik Rupnik Vuk komandirje vaških straž, same gade, ki so postajali v nešteti skupnih borbah s svojim moštvom eno, in jim rekel: »Smer — za menoj!« S tem je prevzel nase odgovornost za največji zaklad, ki ga je takrat premogla slovenska zemlja, za temelj in izbrano četo današnjega slovenskega domobranstva. Nihče ni izpraševal: »Kam gremo?« in prav je bilo tako, kajti marsikdo bi ne mogel zatrepi v sebi predsodkov, vsi pa so vedeli, da je rešitev le v tem, da je vsa vojska en sam meč v rokah poveljnika, ki se ne boji odgovornosti pred Bogom, narodom in zgodovino. Težka je bila pot; v neprestanih pohodih so borecem klecale noge, saj so nosili odede, vsak po nekaj sto nabojev in nekaj hrane. Zgodilo se je, da je mož med hojo zaspal in se zbudil šele, ko je butnil v moža, ki je stopal spredaj. Ko so začele pokati sovražnikove puške in strojnice, so onemogli borci polegli po položajih, pripravili puško — a v tem je spet marsikoga premagal spasec. Gorje, če bi kak komunistični oddelk tedaj naskočil to izmučeno vojsko! Pa kaj takega jim še na misel ni prišlo, saj so bili ti vojaki še v majhnih edinicah za rdeče razbojnike nekaj tako strašni, kako bi se upali sedaj udariti proti sili vseh zbranih oddelkov...

Rdeči potop je začel usihati

Ko se je zbralo toliko rdečih tolovajev, da so si upali naskočiti Vuka Rupnika in njegovo četo, je bila ta že zasedla ugoden položaj, tako da jo je spredaj varovala Krka, ob okoku pa z žicami in minami zavarovana nemška obmejna črta. Niti s tanki, niti s minami niso komunisti nič opravili. Naši so jim zaplenili celo nekaj oklepnikov in avtomobilov. Po dogovoru Vuka Rupnika z nemško oboroženo silo, so bile njegove čete oble-

žene v zelene uniforme in na novo oborožene. Uspešno so sodelovale pri prvih ofenzivah proti tolovajem in kmalu je prišel dan, ko so naša borca avtomobili razpeljali na postojanke po vsej Dolenjski. To »strmeli Novomeščani, ko so se vrnili zasramovani »belogardjati« v avtomobilih, raz katere so vihrale slovenske zastave, v lepih krojih in z novim orožjem v Novo mesto! — Ni bilo še konec težkih dni, saj je bilo včasih meč goče branilce Novoga mesta le iz zraka preskrbovati s strelivom in so imeli komunisti okrog novomeških utrdb zgrajen pas nič manjših utrjenih postojank; danes novomeška udarna bojna skupina po vsej Dolenjski ne najde pregrada, ki bi jo zadržala!

* * *

Začudeno so gledali Ljubljanci izmučene fante, ki so preko Barja prišli v mesto in so dobili prenočišče v Ljubljani. »Kaj mislite, da ste ušli »narodno osvobodilni vojski«, ko ste se umaknili v Ljubljano?«, se je muzal marsikateri rdečkar. Pa kmalu se je zbrala bela Ljubljana v zbor, kjer je zaklical mlad, erjaški domobranski častnik: »Dvanajsta ura je odbila, kdor ni z nami je, proti nam!« 10. oktobra so korakale po mestnih ulicah dolge vrste mladih slovenskih fantov, ki so brez pomišljanja zapustili svoje mirno življenje, ko je klicala domovina, in so javili k d' »mobrancem.« »Kaj boste revčki? Kar pojdit malo čez blok, pa bomo videli, koliko vas bo še nazaj prišlo!« so se ustili rdeči jeziki. Toda medtem so se polnila postolja s prebežniki iz »narodno osvobodilne vojske«, ki so se ob prvi priliki izmuznili politkomisarjem in vstopali v domobranstvo. Danes stoji ti fantje, izvežbani v prave vojake, v domobranski bojnih skupinah po vsej Dolenjski in Notranjki.

Prav je, da se narod spominja črnih dni. V njih najde oporo, da jih bo znal mirno sprejeti tudi v bodoče. Iz porazov se je treba naučiti, da se nikdar več ne bodo ponovile podobne napake. Dnevi zmed niso časi, ko naj si posameznik ali skupina spleta vence slave in polaga temelje za oblast v bodočnosti, kajti v tem primeru bo sledilo brzdno razočaranje in poguba zanje in za narod. Težki dnevi so časi, ko mora biti vsem jasno pred očmi: Salus rei publicae suprema lex — blaginja naroda vrhovni zakon! Za to pa je potrebno, da vse zdrave sile dobe eno samo glavo, ki mora misliti za vse in ki bo nosila za usodo vsega naroda tudi sama odgovornost. 8. september nas učí še tega: Lepše je pasti v boju proti rdečim sovragom, če bi res drugega izhoda ne bilo, kakor pa verovati v komunistične »amnestije«. Toda »8. september« se ne bo vrnil nikdar več!

Badoglijevski tolovaji proti slovenskim narodnim stražarjem

Črni vrh pri Idriji je znan, da ima strateško zelo slabo lego. Vas leži v kotlu in je precej raztegnjena, obdajajo pa jo visoki hribi. Ker narodni stražarji zaradi majhnega števila niso mogli obvladati gorskih grebenov, so se utrdili samo v vasi. Napravili so bunkerje iz kamenja in se obdali z žico, toda le pol vasi. Ograjeno je bilo zaradi pomanjkanja žice bolj slabo, pa tudi bunkerji niso imeli potrebnega predpolja, ker so bili postavljeni sredi vasi, čisto blizu stavb. Glavna kasarna narodnih stražarjev je bila v šoli.

Komunistični tolovaji so v veliki množici, ki so sestavljali izključno izdajalski badoglijevski komunisti in drugi tuji, napadli to strateško tako slabo zavarovano postojanko. V petek, 1. septembra, ob pol šestih zjutraj so prišli komunistični tolovaji v Črni vrh in takoj zasedli neograjeni in nezavarovani del vasi. Tako so prišli v neposredno bližino bunkerjev narodnih stražarjev. Boj se je nato začel med hišami. Posamezni bunkerji so vzdržali do štiri popoldne. Pred hudim ognjem združenih italijanskih tolp so se slovenski domobranci umaknili iz kasarne in napravili izpad proti Veharčam. Med bojem v vasi je padlo nekaj domačinov, pravijo, da tri ženske. Od narodnih stražarjev, ki so po večini vsi iz Črnega vrha, jih je tudi nekaj padlo.

Kaj je NOVEGA

d Slovenski župani so poslali iskreno zahvalo Katoliškemu tiskovnemu društvu in njegovemu časopisu za odločen boj proti brezparadnemu in brezverskemu komunizmu.

d Za močno prizadeto prebivalstvo po dosežanih letalskih napadih v Borovnici so pobirali te dni prispevke v Ljubljani uslužbenci Socialne pomoči, Slovenskega Rdečega križa ter dijaki in dijakinja ljubljanskih srednjih šol. Na deželi so v isti namen pobirali v puščico po cerkvah.

d Dne 8. septembra je poteklo leto dni, odkar so badoljevci zagrešili odvratno izdajstvo tudi nad slovenskim narodom, ko so ga hoteli izročiti komunistični pogubi. Takrat so nam skočili v hrbet domači komunistični izkoreninjenici v bratskem objemu z badoljevci. Toda kljub temu smo s pomočjo nemškega vojaka ne le odvrnili pretečo nevarnost, marveč celo zadihali lepši zrak, ko smo položili temelje slovenskemu domobranstvu, ki se je sedaj tako močno razmahnilo. Mladina se ni ustrašila takrat, še manj pa se boji danes, ko je organizirana in pod enotnim vodstvom. Naprej od zmage do zmage!

d Novi kanonik msgr. Alojzij Novak, doslej dekan v Crničah, je bil v soboto 26. avgusta v goriški stolnici slovesno umeščen. Novi stolni kanonik zavzema med slovensko duhovščino odlično, vodilno vlogo. Iskreno želimo, da bi mogel na novem, odgovornosti polnem mestu dolgo uspešno delovati za blagor ljudstva.

d Velik kramolno so odkrili v mariborski okolici v ozadju hriba »Wollzelle na župnijskem posestvu, severnozahodno od Maribora.

d Ljubljanski tramvaj je zopet začel voziti. V torek 3. septembra niso mnogi mogli verjeti, da je začel tramvaj zopet voziti. Po 4 dneh temeljitega počitka je tramvaj začel na vseh progah voziti v veliko veselje mnogim ljudem, ki zjutraj hodijo v službe. Tramvaj je vozil do 9, nato je počival, popoldne in zvečer je zopet prevajal potnike.

d Sprejem gojenk v šolo za zaščitne sestre v Ljubljani. Pogoji za sprejem so: starost od dovršenega 18. do 24. leta, dovršena nižja srednja ali meščanska šola, popolno duševno in telesno zdravje, samski stan in npravnostna neoporečnost. Rok za vlaganje prošelj je podaljšan do 30. septembra t. l. Kolkovane in z dokumenti opremljene prošnje se vlagajo na naslov: Šola za zaščitne sestre v Ljubljani, Dunajska c. 25, I. nad. (vhod iz Knafšjeve 3). Točnejša pojasnila se dobijo osebno ali pisмено pri upravi šole.

d Ko so obirali hmelj. Teden dni in še več je bilo te dni vse tiho po celjskih ulicah. Trgovine so bile skoraj vse zaprte in na njih si videl listke s pojasnilom: »Trgovina je za nekaj dni zaprta zaradi obiranja hmelja.« Pristojne oblasti so dovolile, da se vsi obratni v Celju, ki niso neobhodno potrebni, zapro za ta čas in tako so pridobili več ko tisoč delovnih moči za izredno važno obiranje hmelja. Nasade hmelja je uvedel v Savinjsko dolino Jožef Bilger, upravitelj gradu v Novem Celju, in sicer leta 1800. Kmalu je postal hmelj iz Savinjske doline daleč naokoli znan in je imel mnogo kupcev. V poslednjih letih se je zasajanje hmelja preuredilo po novih gospodarskih izkustvih, tako da ima zdaj 2684 kmetov hmeljeve nasade, ki obsegajo 585 hektarjev zemlje. Leta 1943. so pridelali 6508 stotov hmelja. Hmelj iz Savinjske doline je znan kot najboljši na svetu, zato je ta hmelj tudi dragoceno devizno blago. Izvažajo ga največ v Španijo in na Portugalsko. Letošnja letina bo dokaj boljša kot lanske. V okrožju Celja natrga obirač hmelja približno po devet Brent na dan. Razno osebe iz tekstilne, konfekcijske, brivske, krojaške in druge obrti kar tekmuje med seboj, kdo bo zvečer lahko naznanil večje število nabranih Brent hmeja. Obiranje hmelja je pa v tem času važno tudi zaradi zdravja, saj je zaradi te zaposlitve prišlo toliko meščanov v podeželsko ozračje, ki si sicer kakih počitnic itak ne bi bilo moglo privoščiti.

d Za komisarja za slovenske zadeve na prefekturi v Gorici je bil imenovan dr. Alojzij Vogrič, odvetnik v Tolminu. V njegovo področje spadajo vsa upravna in politična vprašanja, ki se tičejo slovenskega dela dežele.

d Počeniš od 7. septembra traja zatemnitev od 20.30 do 5.30.

d Hutterjev stanovanjski blok v Mariboru so popolnoma dogotovili in so v njem nastanili preko 150 uradniških družin. Prvotna namera prejšnjega lastnika in zgraditelja, da bi se morala pri štedilnikih in kuhalnikih uporabljati samo elektrika in niti plin ali drugo običajno kurivo, so opustili in so naknadno vzdali štedilnike, plinsko napeljavajo in dimnike.

d Goriška policijska ura, Goriška prefektura je dolžila, da velja za vso pokrajino razen glavnega mesta policijska ura od 20.30 zvečer do 5.30 zjutraj.

Častne denarne nagrade bodo prejeli po odredbi Vrhovnega komisarja za Jadransko primorje odlikovanci bivše avstrijske vojske, spadajoči v Jadransko primorje. Odlikovanci z zlato kolajno za vojaško hrabrost bodo prejeli naslednje: 200 lir na mesec in to vzvratno e 1. septembrom 1943, odlikovanci s srebrno kolajno za vojaško hrabrost I. reda po 600 lir letno, vstevši leto 1943, in odlikovanci z isto kolajno II. reda po 300 lir letno in prav tako za leto 1943. Zadnji imajo pravico do prejemanja častne nagrade le po izpolnitvi šestdesetega leta. Izplačevanje teh častnih nagrad se bo pričelo v kratkem in najprej v Trstu, kjer so bile prve prošnje že rešene.

d Zopet granata. Danilo Uršič in Joško Tomšič, oba 12 letna, doma iz Sovodenj, sta se tudi kopala v Soči; nenadoma je prijatelj vrget proti njima granato, čije drobci so oba težko ranili. Verjetno je, da ni imel slabega namena, vendar so posledice nepremišljenega dejanja tako resne. In nič ne kaže, da bo kmalu konec nesreč s strelivom.

d Več jih strela ubije, kot loterija obogati. Te dni je 15.000 lir zadel v loteriji v Gorici neki Exner iz Trsta, ki se je slučajno mudil v Gorici ter je stavil 50 lir na štev. svojih čevljev. To je dogodek za številkarje, ki iz sanjskih bukev računajo in napovedujejo srečo in bogastvo. Naši ljudje pa kljub takim dogodkom ne dajo dosti na vse to, saj je znan kraški ljudski pregovor, ki pravi: Več jih strela ubije, kot loterija obogati.

d Do 250.000 ljudi, se je letos v avgustu v Ljubljani na raznih bližnjih kopaljskih prostorih kopalo in sončilo.

d Note za vojne ujetnike. Vojni ujetniki v Nemčiji prosijo, naj bi jim RK postal note naše narodne in umetne glasbe (vokalne, orkestralne in klavirske). Zaradi tega se obračamo do lastnikov odvisnih not s prošnjo, naj bi jih podarili nam za vojne ujetnike. Prevzemamo jih v glavni pisarni, Marijin trg 5, med uradnimi urami.

Vsaka lepa knjiga,

ki pride v vašo družinsko knjižnico, obogati vašo hišo. Če ste vseskozi naročnik »Sloveneve knjižnice, se je vaša knjižnica pomnožila za sto knjig. Gotovo ne bi radi, da bi šle mimo vas knjige četrtega letnika. Postanite naš naročnik in pomnožite svojo knjižnico s novimi deli svetovne književnosti!

d Krvava griža. Med prebivalci v Cerknem in njegovi okolici se je začela nevarno širiti krvava griža. Po splošnem mnenju so jo zanesli med ljudi nesrečni gozdni rokovnjači, ki so glavni vzrok gorja v podeželju.

d Za nakaznice za obleke je treba v Trstu vložiti posebno prošnjo na pristojen urad na posebnih tiskovinah. Označiti je treba priložen priimek, ime, očetovstvo ter datum in številko osebne izkaznice z naslovom. Prosilček delodajalec mora pripisati potrdilo o znesku plače. Prošnjo podpisše družinski gospodar. Pri dobavi obleke imajo prednost delavci, novorojenčci in novorojenčki.

NOVI GROBOVI

V Ljubljani so umrli: Kukovica Alojzija roj. Volavšek, Andrejček Marinko, znani ljubljanski trgovec in podpornik revežev Josip Olup st., vdova po železničarju Franciška Schley roj. Resch in Polanjko Alojz st. — Naj počivajo v miru! Preostale tolaži Bog!

V Domžalah je zadela srčna kap 67 letnega posetnika, gostilničarja in mesarja Andreja Kovača. — Daleč na severu je padel učitelj velikovski domačin Ivan Maklič, desetik letnega planinskega polka. — V Mariboru je odšel v večnost mizarski mojster Ivan Staufinger, načelnik zadruge mizarskih mojstrov. — V Gorinem Logatcu je umrla 91 letna Marija Verbič. — V srbskem Kraljevu je kot žrtev letalskega napada odšel v večnost g. Rudolf Mečlošek, župnik v Kraljevu. — V Celju je umrla 83 letna Ernestina Kalanova roj. Franz. — V Ljubljani so umrli: pekovski mojster Kovačič Peter, akademik-domobranec Prhavec Ivan, kuharica Ana Bizjak, Miloš Cerin, Amalija Perkon roj. Roje, Marija Kovačič roj. Jamnik, zobotehnik Ivo Gogola, redovnica s. Kornelija Roškar, bivša služkinja pri pok. župnika Peterju Ančka Bizjak iz Višnje gore in postrešček in posestnik Josip Ogrinec. — Naj počivajo v miru! Preostale tolaži Bog!

d Preskrba s krompirjem v tržiški pokrajini. Oblast je izdala odredbo, ki točno ureja preskrbo, dobavo in razdeljevanje krompirja. Pridelovalcem pripada za seme 30 metrskih stotov krompirja za hektar in 130 kg za družinsko uporabo na posameznega člana. Za živino pa si sme pridelovalec obdržati 10% slabega pridelka.

d Kopunjenje petelinčkov in rezanje kunccev je vsak ponedeljek, sredo in petek ob 15 v prostorih Žegoze na Galusovem nabrežju 33 v Ljubljani.

d 5800 kg malin je nabrala velikovska mladina v teku letošnjega poletja za pripadnike nemške vojske. Sodelovalo je 470 dečkov in 180 deklet v starosti od 11 do 16 let.

d Oskrba z umetnimi gnojili. Navzlic prevoznim težkostem, ki so v zvezi z vojno, so v Nemčiji doslej brez zakasnitve oskrbeli kmetovalce s posebnimi umetnimi gnojili. Sedaj so izdali tudi že predpise za nabavo umetnih gnojil v l. 1944-45. V alpskih, podunavskih in sudeških okrožjih bodo dobili kmetje umetna gnojila v polni lanski količini.

d Razpisane so bile na Goriškem sledeče župnije: Crniče, Cerkno in Stanraž pri Gorici.

d Za nego zob. Po naredbi državnega zdravstvenega vodje v zvezi s poveljem drž. vodje mladine se je začelo splošno zdravljenje zob vse moške mladine, ki še ni godna za vojno službovanje. V teh dneh so s tem zdravljenjem začeli tudi na Sp. Štajerskem, in sicer na stroške socialnega zavarovanja Sp. Štajerske.

d Kuhinjo za železniške uslužbence so pred kratkim odprli v Dobovi pri Brezicah in sicer na obmejni postaji med Hrvaško in Nemčijo. Omenjena kuhinja, ki je preprosto opremljena, a nadvse snažna, nuja železniškemu osebju v Dobovi in vsem drugim železničarjem, kakor tudi članom obmejne policije in carine, jako udoben oddih in počitek v njih napornem službovanju.

d Nesreča ne počiva. S stroja je padel in si je zlomil desno ključnico 35 letni železniški ključavničar Danijel Klun iz Ljubljane. — S koleša je padla in dobila poškodbe po glavi 20 letna ljubljanska dijakinja Eliza Rantova. — Z drevesa je padel in se precej poškodoval sin všk. kontrolorja drž. železnice Zdenko Otrin. — Pri padcu si je zlomil desno nogo 45 letni delavec Jože Rozman v Ljubljani. — Pri padcu s koleša si je zlomil levico v zapetju 18 letni ljubljanski delavec Avgust Volk. — Vinko Vogrin iz Ljubljane je padel z voza in je dobil nevarne poškodbe na obeh nogah.

„IVANHOE“

zgodovinski roman v slikah, katerih je 203 v knjigi.
To lepo knjigo je založilo uredništvo »Slovenca«, ki tudi sprejema denar in naročila.

Kdaj in zakaj je pri nas ljudsko petje prenehalo?

V »Cerkvenem Glasbeniku« št. 9 in 10 iz leta 1944 je priobčil stolni kanonik dr. Fr. Kimovec zelo zanimiv članek, v katerem pripoveduje tudi sledeče:

»Danes smo prav gotovo edini v prepričanju, da je ljudsko petje za dejansko udeleževanje ljudstva pri vsakovrstnih cerkvenih opravilih in s tem tudi za versko življenje našega ljudstva zelo pomembno. Važnosti in moči petja, posebej skupnega petja se je Cerkev zavedala od vseh početkov in ga je vse čase priporočala in gojila.

Mi Slovenci smo cerkveno ljudsko petje imeli od vsega početka, odkar smo po svetih bratih Cirilu in Metodu sprejeli krščansko vero. To, kar imamo danes, so po eni strani le še bori ostanki nekdanjega bohotno cvetlečega, po vsej slovenski zemlji so mogočeno raztezočega, prebogato rodnega drevesa splošnega ljudskega petja; po drugi pa izvečine tudi še kaj borni, pa danes vendarle bolj veselo upanje vzbujajoči začetki.

Pa kako, da živlega splošnega ljudskega petja v slovenskih škofijah, razen v vzhodnih predelih lavantinske škofije, razen v panonskim Slovenci, več ni? Kdaj je prenehalo?

Ljudsko petje, to je petje vseh zbranih vernikov, smo izgubili pred dobrimi sto leti.

Pa zakaj so Slovenci razen panonskih Slovencev, t. j. Prlekov in Prekmurcev, tako mogočno, prevzemajočo lepoto pred sto leti popolnoma opustili?

Vzrok je enostransko pojmovana glasbena izobrazba.

Pred dobrimi sto leti so se pri nas po župnijah začela širiti šole. Školami so v župnije prišli tudi učitelji, ki so bili hkrati izučeni tudi za organiste. Orgle so dotlej pri nas imele samo cerkve po mestih in večjih krajih, kjer so bile šole ali samostani, in pa božja pota. Tako n. pr. je cerkev vzdrževala šole na Bledu, v Ribnici, Komendi itd. Prav tako so šole imeli izvečine samostani: Stična, Kamnik, Novo mesto, Škofja Loka, Velesovo. Ti kraji so imeli orgle, zaradi orgel imeli organista. Prav tako so še sedaj ohranjene naše najstarejše orgle po božjih potih. Pri Sv. Primožu nad Kamnikom, pri Sv. Joštu nad Kranjem, v Cengrobu, na Blejskem jezeru, pri Sv. Luciji v Mišlem dolu (pod Primskovim) na Dolenjskem. Mi si pomena teh starih božjih potov ne moremo niti predstavljati več. Kako so bila obiskana. Na blejskem jezeru n. pr. je stari mežnar in organist Ribenič v Mlinega še pred koncu prejšnjega stoletja vsak dan mašo orglal in pel.

Druge cerkve, tudi farne, orgel niso imele. Pri gotskih cerkvah se prav dobro pozna, da tudi korov prvotno ni bilo. Ker ni bilo orgel, tudi ni bilo organistov in zborov. Peli so vselej vsi ljudje, kakor je še danes navada po kmečkih župnijah v Dalmaciji, na dalmatinskih otokih in na otokih v hrvaškem Primorju, kjer tudi še nimajo orgel in zvečine tudi korov ne. Pač pa imajo vsako, tudi navadno nedeljo peto mašo, ki ji stalno dele poje vse ljudstvo — v Primorju staroslovensko, niže v Dalmaciji latinsko. Sprememljive dele: introit, gradual, ofertorij, komunijo pa eden ali dva pevca, ki na primorskih otokih znata tudi gladko brati težko glagolico.

Na Krku so prve orgle v župniji naročili na Puntu. Napravil jih je naj mojste Mitavec. On ne so poklicali tudi organista. In dobiček teh novih orgel in organista? Prej je vedno pela vsa cerkev; ko je prišel organist, si je takoj zbral zbor deklet — in ljudsko petje je prenehalo kakor na ukaz. Le še med tednom pri kaki bolj siromašni črni maši, ko niso mogli plačati organista, so se zbrali ljudje in je vsa cerkev po staroslovensko (po glagolsko) pela »Pokoji večni daruj im, Gospodice, (Requiem). In še zahvalno pesem, glagolski staroslovenski Te Deum je gmelala vsa cerkev, ker organist zanj ni imel not, da bi ga živkalo samo pevke. K temu mi ni treba prav nič pridati, saj na tem zgledu jasno vidimo, kako to, da so orgle z učitelji-organisti ljudsko petje kar na mah odpravile. Zlasti še, ker so učitelji kot edini laiki — svetni izobraženci — imeli velik ugled in so si tudi v cerkvi privajali veliko oblast.

Pri nas v Cerkljah n. pr. je nastopil učiteljsko in organistovsko službo znani skladatelj Cvek. Stara žena (doma pri Boščici na Zgornjem Brniku) mi je o takih časih razlagala: »Gorje, če bi se bil kdo lotil še v cerkvi spod kaj zraven zapetice. Ljudje torej peti niso smeli, upreti se si pa tudi niso upali.

Drugi vzrok so bile pesmi, skladbe čisto nova, ljudem dotlej nepoznane vrste.

Pri nas so z orglami in organisti začeli nastopati tudi skladatelji z novimi skladbami. Doslej so ljudje vse pesmi peli enoglasno. Šole proti sredi prejšnjega stoletja se je pri nas začelo razvijati večglasno svetno petje. Nastopil je Traven, Blaž Potočnik, nastopil izredno daroviti, pa žal premalo izobraženi Gregor Rihar. Njih skladbe, zlasti Riharjeve, so bile zelo prikupne, saj je Rihar doslej najpopularniji slovenski cerkveni skladatelj. Toda te pesmi niso bile zložene za ljudsko petje, ampak za naravnega nasprotnika, toliko da ne rečem: rojenega sovražnika ljudskega petja: za zbor. Nobešen toh mož, najmanj še Rihar, nikoli ni mislil, da naj bi njegove pesmi pelo vse ljudstvo. Namenjene so bile tistim majhnim zborčkom, katero so jih ustanavljali učitelji-organisti: kake tri, štiri ženske, ki so pele višje glasove, organist sam je pa na večini korov bil edini možki, da je s svojim glasom dajal podlago. Le malo je bilo učiteljev-organistov, kakršen je bil kot organist in skladatelj odlični Andrej Vavken, da bi ti vzgojili večji zbor. Vavken je rodno imel za svoje čase velik zbor kakih petnajst pevcev in pevki.

Rihar sam je na ljubljanskem stolnem koru za slovensko petje na koru imel samo ženski kvartet, žigar prvi sopran je pela njegova sestra Jerica, ki je imela nenavaden pevski talent in čudovito lep glas. Zato tudi nič čuda, če ima Rihar toliko skladb pisanih za četverglasni ženski zbor.

Za neko izredno veliko slovesnost je Rihar naprosil neko operno ali koncertno pevko za solo v maši; pa se je pevki kar naenkrat ustavilo ... in je brč poprijela Jerica, da spodaj nihče niti opazil ni, in solo zmagovito odpela do konca. Rihar je ves v ognju na koncu kar z orgel skočil in sestro vprilo vsega zbora obel.

Tako je prav za prav Rihar, najbolj priljubljeni skladatelj, s svojimi skladbami ljudsko petje iz naših cerkva temeljito pregnal. Njegove skladbe ljudskemu petju niso bile namenjene in izmed stolin — razen treh, štirih — za ljudsko petje tudi primerne niso.

Ljudsko petje mora zopet postati hrbenica našega cerkvenega petja. Počasi začenja kaliti misel, da bi celo najslavesnejšim petim mašam ljudsko petje ne bilo v kvar, ampak bi jih kar čudovito povzdignilo, pa če bi ljudstvo po papeževi želji in cerkvenih predpisih pelo tudi »le koral«.

Če je bil sam koral dovolj mogočen in umetniški za slovesno Pijevo kronanje in so bili ob petju tisočglavega zbora prevzeti poslušalec iz vseh štirih vetrov sveta, iz vseh narodov in jezikov: kako bodo srca prevzeta šele, če se uredi naša največja želja: da bi pri slovenski službi božji stalne mašne dele pela vsa cerkev in bi s skupnim petjem po zapovedi apostola Pavla Boga hvalili vsi navzoči verniki: s psalmi in slavospevi in duhovnimi pesmimi pojsa Gospodu in ga v svojih srcih slavite!

Ob prečistem Srcu

Ko morilni boj pretresa širni svet,
solze tečejo po izoranih licih,
srca krvavijo ob proseh klicih,
Rod človeški je na trdi križ razpet.

Kdaj razpne se mavrica spet nad zemljo,
da se mir, željeni gost, pri nas naseli,
z mehko, božajočo roko rane nam zaceli,
ki preskušane zdaj pečejo in žgo?

Kvišku srca! Rožna zarja vstaja vsem.
Ne preslišimo v usodni uri klica!
Mati vabi nas otroke v svoj objem.

Ob prečistem Srcu se zjasne nam lica ...
Kot v preteklosti bo tudi v času tem
Tolažnica nam in zvesta Pomočnica.

Namesto francoskega židovskega kapitalizma hočemo ustvariti s pomočjo delovnega ljudstva nov, po božjih in naravnih zakonih utemeljen, vsem slovenskim delovnim stanovom pravičen gospodarski red.

20 žensk, ki jih stráž 100 tolovajev imajo komunisti zaprtih v Stavci vasi.

Iz bojev zoper komuniste

Samo v enem tednu so izgubile komunistične tolpe na severozapadnem Balkanu 1500 mrtvih, padlih in pribežlih.

»Mi gremo naprej,« glasilo slovenskih narodnih straž, doslej izhajajoče v Poštojuni, izhaja sedaj dnevno v Trstu.

Šempetrski stražarji so oni dan nad Zagorjem na Krasu zajeli pet komunistov, od katerih so bili trije Tržačani in en savojski karabinjer.

Nemške in domače sile so v dvotedenskih bojih s komunisti v Bosni pobile 3670 banditov.

V št. Jakobu pri Mariboru so položili k večnemu počitku bramborca Viljema Gorjupa, ki je junaško padel v boju s tolovaji.

Pristojna oblast je zaplenila imovino upornikov čevljarja Dragozeta Ivana iz Ljubljane in šoferja Staniča Franca iz Ljubljane.

30 tolovajev je padlo v dveh tednih pri Pluski in Malem gabru.

V treh tednih so tolovaji v občini Tomičelj in Ig poropali 29 prašičev, 30 konj, 24 voz žita, obleke in drugih živil.

V Čraem vrhu nad Idrijo je padel junaško smrti poveljnik tamošnje posadke narodnih stražarjev Jože Jakaš. Slava njegovemu spominu!

V noči od 27. na 28. avgust so komunisti nastavili neklenski stroj poveljniku domobranske posadke v Kanalu Teodorju Šuligoju. Slava njegovemu spominu!

Pri bojih na pobočju Krna je bil med 30 razbojnik ujet tudi sam komandant Gregorčičeve »brigade« Anton Uršič, donacin iz Kobarida, padlo pa je 119 komunistov.

Večina Gorenjcev je že spoznala resnično cilje in namene OF in uvidele, da je OF le slepo orodje v rokah mednarodnega komunizma.

Peklenski stroj, nastavljen od boljševiskih tolovajev, se je razletel v noči na 19. avgust v vojašnici tolimskih narodnih stražarjev. Sobha se je udrla, od vrlih fantov ni bil nihče mrtev, tudi ne hudo ranjen.

Komandirji, politikomisarji in drugi »odličniki« OF so krenili z Goriskega na pot proti Titovemu glavnemu stanu.

V obrambi katoliške stvari in slovenske zemlje pred tolovaji, je žrtvoval svoje življenje domobranec Anton Grum iz Bizovika pri Ljubljani. Slava njegovemu spominu!

Da, tako je bilo

V »Slovenskem domu« z dne 2. septembra 1944 pod naslovom »Zakaj je danes na Slovenskem tako hudo«, čitamo tudi sledeče resnično trditve:

»Mlad akademik, ki se je žrtvoval, da je odšel na deželo poučevati mladino, nam pripoveduje, kako hvaležno je bilo njegovo delo in tudi potrebno, saj je del našega učiteljskega stanu tudi tu marsikaj ne za zamudil, ampak tudi pokvaril. Tudi tu se kažejo kali rdečih naziranj, ki so jih sejali »družabno napredne krogi v čista srca naše mladine. Večkrat se je na žalost izkazalo, da je en sam učitelj v trgu ali gorski vasi na mah podrl vse, kar je njegov tovariš ali duhovnik s takim trudom zidal. Nihče mu ni mogel nič; bivše oblasti ne, ker se nihče ni upal obračati nanje, in tudi če se je kdaj obrnil na odločujoča mesta, ni uspel, nasprotno, še v sramoto je prišel. Tako je šla vzgoja tudi v podeželju večkrat rakovo pot. Ni čudno, da je komunizem tudi tu žel svoje uspehe, ko je imel tako ugodna tla.«

Ena najlepših knjig na knjižnem trgu zadnjega časa je nedvomno druga knjiga obsežne trilogije

Handel - Mazzetti:

»ŠTEFANA«

ki je izšla v Slovenčevi knjižnici. Obširni roman svetovnoznane pisateljice mora priti v vašo družinsko knjižnico.

Jesen rumena - dobra žena

Tudi sadje spada k našemu bogastvu. Koder koli hodiš okrog kmetijskih domov po deželi, povedo najdeš isto lepo sliko: kmet, naj si živi v osamljenih naselbinah ali pa po vaških skupinah, je svoj borni dom skrtil za košatinami sadnega drevja. In da bi mu bila njegova imovina še bolj slikovita, je posadil ob poljskih cestah drevorede starodavnih sadonosecev ali obrobil svoje njive z zelenimi vencii sadnih dreves. Vodnjake in vodovode, hišne studenčke, vse je skrtil v hlad zelenega drevja še mnogo preje, preden je sadjereja postala rumna in so kmetijski strokov-

praznike svojih krščanskih svetnikov, je tudi svojemu sadju kaj rad dal svetniška imena. Danes ta imena izginjajo. Kdo govori danes, ko so pridle že »renete«, »kanadke« in »putrovke« v naše podeželje, o »šentjakaplicah«, ki so prve med jabolkami, ki dozorevajo v veliko veselje otrok, ali o »šentilovkah«, prve med hruškami, ki jih žanjice radi tresejo, ko v začetku julija žanjejo rž in pšenico? Kdo o »šentlorenčnicah«, ki prve dajejo mošt, o »gospodičnah«, ki se tako imenujejo na čast Velike Gospojnice (Šmarna) ali o »šentrovkah«, ki so zrele v drugi polovici avgusta



njaki prišli v naše kmetijske srenje, da jih nauče tudi umne sadjereje. Sadno drevje, sadje, to sta najstarejša spremljevalca slovenskega kmeta, ki mu delata družbo že od davnih časov njegove kulture.

Spomladi in poleti naš kmet nima veliko časa za nego svojega sadja, razen tam, kjer je napredek tisto splošno ljubezen do sadnih dreves spremenil v umno izkoriščanje njih plodnosti. Le malo ga pristiže tu in tam, kot da bi ga pobožal, odseka suho vejo, oskubi skorjo, podpre pravočasno, če se oznanja dobra letina, potem pa drevo prepusti božji rasti do jeseni, ko gre pogledat, kaj mu je prineslo.

Ker je naš slovenski kmet globoko zasidran v starih krščanskih izročilih ter najvažnejše dogodke svojega življenja tako rad veže na

in dajejo sladko pijačo za rane. Takrat so zrele tudi že »šentjernejke«, malo rjave hruške, ki jih gospodinje tako radi imajo za sušenje, kajti »suhe kloce« so na kmetih, ki držijo na davne slovenske navade, neobhodno potrebne za popotnico, ko se na božično noč družina spravlja k polnočnicam in je zunaj mrzlo. »Šmatevževke«, »tomaževke« in pozne »terezinke«, kam so vsa ta imena izginita?

Tako okrog angelske nedelje (prve v septembru) se začnejo priprave za »prešanje«. »Sadje za shraniti« se obira večinoma v nedeljah in je naravnost čudovito, da se je med kmetijskim ljudstvom tod od davnih časov udomačilo prepričanje, da spada obiranje »sadja za shraniti« med izrazito nedeljska dela, s prazničnim zna-



čajem, kot ga imajo nekatera druga Boga dopadljiva dela. Previdno in skrbno potiskajo lestve med vejic in če le mogoče, bosta gospodinja in gospodar sama privihala predpasniko in šla gor ter sad za sadom z veliko nežnostjo odrgala in nalagala v zavihane predpasnike ter sad za sadom zopet nakladala na gredah v moštovni kleti.

Z mnogo večjim narodnim veseljem pa je obdana sprava sadja za mošt. Ta posel izvršujejo kmetijski posli, kjer jih imajo, ali pa otroci, bodisi med pašo, bodisi ko pridejo iz šole domov.

Ves september dan za dnem »prešajo«. Čez dan pobirajo sadje, ki se je natečlo po tleh, ali, ki so ga s koli in »rantami« opravili.

Sod se polni za sadom, kadar »sadje grata«, ježajo jih in zabijajo, da bo za poleti, kadar bo dela veliko in je silno naporno.

Upamo, da rumna sadjereja ne ukrade našemu ljudstvu poezije njegove ljubezni do sadja.



A. M. BAŠIĆ:

NEDOLŽNA SEM!

Dva dni ni hotel Egon nikogar sprejemati, še otroci niso smeli bližju. Kako pa je bilo Mariji, se ne da opisati. Ona je nastopila pot na svojo Kalvarijo.

Po zaslišanju Emilije je poslal Egon Italiju vizitiko s kratkimi besedami: »Zagrenili in uničili ste mi življenje. Za sodaika in osveta nika pozivam Boga, če verujete vanj. Zahtevam, da mi takoj pošljete grofična pisma.«

Marzuchci se menda ni še nobene pošte tako razveselil kakor te vizitike. kajti videl je, da se mu je načrt krasno posrečil. Poskočil je, si zadovoljno pomel roke in vznese se v vzklík:

»Pridi, poljubi prah, ki bredem po njem, ako hočeš rešiti svoj ugled in svojo čast! Ponižaj se!... Da, tvojemu možu pošljem tvoja pisma, ki sem jih dobro skoval — jaz. Glej, ženska, maščeval sem se tebi, edini tebi, ker druga se mi ni nobena uspešno uprla. Zdal te pa naj reši tvoj Bog, ti pobožna duša!«

Videli bomo, da se Italio ni zaman rotil. Božja roka je posegla vmes...

Marijina slika v Italovem medaljonu je bila za Egonu vrhunec obupa. Vse, vse je govorilo proti njej. Veriga dokazov je sklenjena. Nobenega dvoma ni več: Pisma, ki jih je Italio poslal! Črna na bellem... (Seveda, ko bi se bil Egon potrudil tisto pisanje natanko preudariti in premeriti bi bil nemara začel dvomiti o pristnosti. A bil je svojeglav mož, ki si je utepel v glavo misel, da je goljufan. In ta misel ga je zastepila, da je čul in videl samo to, kar je hotel poslušati in gledati.)

V popolnem obupu ni vedel kaj bi. Da bi ženo izpraševal? Čemu? Ona bi se vendar samo branila; vse bi tajila; ne bi priznala; in za deva bi tako zavila — lokava in hinavska je dovolj — da bi bil nazadnje še on osmešen in bi jo moral prositi odpuščanja. Tako ne gre, a živeti se ob taki soprogu tudi ne da. Ločiti se bo treba, a preden jo zapustiti, naj ona ve, da jo pušča zavoljo njene nezvestobe.

Ko je po zrelem preudarku in trdnem sklepu, da gresta narazen, poslal grof Lucijo po grofico ni niti slutil, da pride zavoljo tega njegovega neutemeljenega koraka kesanje in pa dan, ki mu prinese jasnost in spoznanje, da se je zmotil in zagrašil grozno krivico.

Marija je prišla kakor senca v Egonovo pisarno. Dnevi brez miru in noči brez spanja so njeni lepi podobi vtisnili svoj pečat. Srečanje z Egonom je bilo strašno. Po njegovem okamenelem bledem licu se je zdelo, da ga ne greje topla kri. Po naravi blag človek je ob pogledu na ženo začutil krut nagon, da bi porinil pred njo ogromen kehl pelina, kakor ga je moral izprazniti sam. Težko mu je bilo, ali tako je hotel.

»Gospa grofica, sedite!« je komaj komaj izpregovoril in ni mogel zakriti razburjenja.

Za Marijo so bile to strašne besede. Pobledele je prav do zadnje možnosti, se usedia in vzdignila belo čelo proti nebu, kakor bi iskala milosti in pomoči za moža. Zazdelo se ji je namreč, da se mu marači um.

»Odkritosrčen bom: Jaz sem se spreminil. Vi niste več v mojem srcu tista Marija, ki sem jo bil nekoč spoznal, vzljubil in za ženo

vzel. Prišlo je nad mene, ne vem kako. Ali tako je: Jaz ljubim drugo in ona ljubi mene.«

»Til Egon!« je poskočila Marija, ki je takoj videla, da ni zblaznel in ugotovila, da je tudi tako za njo izgubljen, če je res to, kar ji je sedaj tako mirno in resno razodel.

»Ne, ni mogoče, ti se kruto norčuješ. Skušaj me. Ti mi prebadaš ubogo srce.« je hitela Marija, ki je zopet v njo zaplato življenje.

»Pa je res tako. Rad bi se skesal, pa se ne morem. Prepozno je. Boril sem se, pa sem bil preslab. Marija, najina pota gredo vsak sebi.«

»Egon, za božjo voljo!« je zavpila na njegove hladne besede, »sumlil se mene, pa na ubogo otroče pomislil! Kaj bi sirote brez očeta? Egon!« in zgrudila se mu je k nogam; »ko bi ti vedel, kako te ljubim. Rotim te, Egon, ostani pri nas, vsaj zavoljo otroka, če ti ni že res nič za mene.«

Ali Egon je ostal krut.

»Tista ženska je sestra!« in uprl je kakor jastrebov svoj pogled v njene oči. »Italio Marzuchija!...«

»Italio Marzuchija!...« je omrtvinčena zakričala Marija, da se je videlo, da jo je to ime strašno zadelo. (V resnici pa se je do brezumja prestrašila zato, ker je poznala Marzuchija po opisovanju drugih kot čudnega človeka brez ravnovesja, lahkoživca brez srca in pijanca, ki je zmogel marsikake zlobe. Pograbilo jo je ob misli, da bi ji bila moža! izvalila ženska, ki ima nemara tudi kaj bratskih lastnosti.)

A grof si je Marijin vzklík po svoje tolmačil. Približal se ji je s stisnjenimi pestmi, ali se je toliko krotil, da ji je mirno in svečano izjavil:

»Aha, ti ga torej vendar poznaš nekoliko bolj in morda globlje, pa si mi hinavsko trdila, da se ti je nekoč hotel samo približati in da ste ga takoj odpravili! Vidiš,« je nadaljeval, »časar nisem storil jaz, namreč da bi te varal in se ti hlinil z ljubeznijo. To si storila ti. Kača, ki sem te gojil na srcu. Konec, konec. Dokaze nezvestobe, slike in pisma najdeš, ko me ne bo več v tej prekleti hiši.«

Zadnjih besed Marija ni več slišala. Zavoljo tako nenadnega strašnega napada so ji popustili živci. Omedlela je in padla po tleh... Takega postopka ni zaslužila. Ona, ki je bila sama udanost in ljubezen, da bi se hlinila in varala svojega človeka!

Grof je imel srce. Tudi za Marijo, v kateri je videl samo še slabotno žensko, ki leži nemočna pred njim na tleh. Vzdignil jo je, jo ozvezlil z vodo in rahlo potisnil skoz vrata.

»Pojdi, pojdi!...«

Hotel je menda še kaj zaklicati za tavajočo prikaznijo, ali bilo mu je ob pogledu na ženo in ob zavestih, da sta oba mučena, strašno hudo pri duši.

Ko je bil sam za mizo, je zopet vtisnil svojo vročo glavo v široko grušče in bobnal s prsti po čelu. Zdelo se je, da hoče oživetiti in priklicati kako dobro misel. Pa se ni posrečilo. Buljil je v praznoto dokler ga ni vzdramilo približevanje bledega mramornatega kipa, ki je

rahlo in dostojanstveno prihajal proti njemu. Niti čutiti ni bilo, da se dotika tal. Tako lahek je bil. Zazdelo se je Egonu, da je prišla žena dokazovat svojo zvestobo. Nevoljno se je zdrznil in privid je zginil.

V spalni sobi je ležala Marija. Po hudi vročici je odprla oči in se ozrla v kot po medli oljenki, ki je brlela pod sliko Brezmadežne. Pogled na otroke ji je povedal, da sladko spijo. Saj niso niti slutili kaka bol razjeda materino srce. Kose je s strahom ozrla na sosedno posteljo, je videla, da je prazna. Pokrila si je oči z roko in zaihtela je, da so se otroci zbudili.

Kaj bi popisovali, kaka je bila ta noč na domu pri grofovih! Javkanje otrok, ki so gledali pri materi grozne izraze žalosti, obupa in užaljenosti, je bilo presunljivo. Marija je bila bridka podoba po krivici zapuščene in do dna duše nesrečne žene.

Tisto noč niso več spali ne otroci, ne grofica, ne Lucija, ki je takoj ob začetku svoje službe bila novi gospodinjji ob strani, pa ji ni mogla svetovati in pomagati, ker niti prav vedela ni kaj se godi v hiši.

Egon je sedel v svoji sobi, dasi je čutil, da mu delo ne gre od rok. Saj pa tudi ni zato ostajal tu. Koval je le načrte za bodočnost, ko je bil naredil velik križ čez preteklost:

»Torej, ta hiša ni več za mene, vse tu okoli me spominja na njo. Kaj pa otroci?... Vzamem jih, ona jih ni vredna. Saj jih gotovo ne ljubi. Če bi jih, ne bi bila meni tega storila. Rešiti jih hočem sramote. Tu ne smejo ostati. Saj so vendar moji. Bruno in Angel bi že šla z menoj. Kaj pa Lavra? O, revče ti? Pustiti jo bom moral v takih rikah. Sicer pa, saj je čisto njena. Nič ni meni podobna. Morda sploh... Strašno... Oh, sem jaz nesrečen. Moj Bog, moj Bog! Kako Ti vrtiš našo usodo... Gotovo je: čas hiti.«

Za pisalno mizo je napisal dolgo, dolgo pismo, ki je razodevalo vso njegovo žalost in nesrečo. Bilo je dokaz borbe za življenje ali smrt. Ostala mu je smrt, kajti življenja zanj ni več. Na omot je napisal naslov: »Njej, ki sem jo ljubil.« potem pa položil pisanje na okroglo mizico pred divanom, da so ga morali najti.

Z električnim zvoncec je prikllical Lucijo in ji zapovedal, da naj kočijaž takoj zapreže za na kolo-dvor.

»Ne vprašujte, zakaj. Povejte kako je grofica!«

»Počiva, ampak kako. Ne spi, ne bedi. Je kakor brez občutka. Zdaj pa zdaj kliče Vaše ime.«

»Dobro, dobro.« jo je nervozno prekinil Egon. »Samo pojdite in prebudite tudi Bruna in Angela, ter ju najlepše oblecite. Ampak tiho; da ne bodete motili grofice. Njej je treba počitka.«

Lucija se ni mogla načuditi grofu. Razne misli so ji rojile po glavi. Nekoliko se ji je zdelo, da

z njim ni vse v redu. Kaj je prav za prav bilo, ni mogla uganiti. Da bi bila pa grofica česa kriva, se ni niti hotela domisliti. Saj je videla na njej spremembo, ki je pričala o njenem neznanem trpljenju in žalosti, ki jo razjeda. Toliko ji je bilo jasno, da je prišel polom in da se dom podira...

Kočijaž se je s svoje strani tudi silno začudil, da bi moral sedaj v takem času voziti gospodarja, in še otroke po vrhu, pa brez gospodinjje, njihove matere. Priletni mož je zmajeval z glavlo, ko mu je Lucija v naglici dopovedala, kaj se v hiši godi. Seveda tudi on bistva dogodkov ni razumel, ker tudi Lucija sama ni imela pojma. Toliko mu je bilo vseeno jasno, da je prišel nad grofove težek temen oblak, pod čigar hladno senco ne bo dobro živeti.

Grofico Marijo je Lucija našla spečo. Ni bil dobrodejen spanec, ki nosi zadovoljstvo in krepčilo. Po krčevitih kretnjah telesa in težkem vzdigovanju prsi je Lucija videla, da gospodinja trpi. Opazovala jo je nekaj časa in si ni upala zbuditi otrok, da "e bi po svoji živahni navadi pregnali mamič šo te betve pokoja. Zdal se je Lucij! zazdelo, da se je grofica nekoliko umirila. Glej, izraz lica se ji je nekako oblažil, roke ji ohlapno leže ob iztegnjenem telesu. To bo sedaj globoko spanje ali morda celo lahna omedlevica.

Po prstih se je Lucija ukradla od Marijine postelje k otrokom ter je vsakemu z eno roko rahlo zatisnila usta, da se ne bi kateri ob prebujanju takoj oglasil in prebudil matere. Otročka sta ležala kakor dva Rafaelova angela in sta se ob dotiku Lucijinih prstov takoj zbudila. Ker sta se že bila skoraj naspala in sta dobro poznala Lucijo, ki je imela za postopanje z dečo poseben dar, se ni nobeden razjokal, pač pa sta se hotela norčavo poigrati. Ali sedaj ni bilo časa za to. Šušljajoč jima je Lucija dopovedala, da je mamiča nekoliko zaspana in da naj hitro staneta, ker pojdejo z očkom v Imbersergo k stari mamič, a mamič pride za njimi.

Spretna pretveza je pomagala. Dečka sta se skobacala pokonci in sta mirno dala, da jih je praznjem oblekla, tem rajši ker ju zavoljo naglice in previdnosti ni niti prav umila. Bruno je še vprašal, kak praznik je danes, ker sta dobila to obleko in je v skrbi posumil da se bo pozneje menda vendar še tudi treba dobro umiti, Angela pa je bila vsa skrb mamič, ki bi najbolje storila, če bi tudi kar sedaj šla z njimi.

Tako je šlo vse precej gladko in v redu. Zehanje in pretegovanje otrok, pa če je kateri stopil mimo in v hladnico ali rinil roko v žep namesto v rokav, je ni motil. Bili so gotovi.

Lucija je stopila zopet h grofici postelji in ko je videla, da se ne zaveda, je zapored vzdignila Bruna in Angela da sta rahlo poljubila svojo mater na čelo. To je bil zadnji poljub, ki ga mati otrokom niti vrnila ni. Vođeč dečka za roko je Lucija, ki jej je bila gospodarjeva zapoved nad vse, zapustila sobo. Med podboji vrat se je Angel, ki ga je že itak bolj vlekla za soboj, da je gledal nazaj in na pred se, ustavil. Objel je svojo mater z milim pogledom. Lucija ga je morala potegniti, da bi mogla vrata zapreti.

Ljudsko zdravje

Kaj je meningitis?

Nalezljivo meningitis ali vnetje možganske mrene povzročujejo mikrobi, ki jih je znanost krstila meningokoki. Prvotni sedež teh klic je sluznica zgornjih dihalnih organov, tako nosa, grla in požiralnika. Klice se širijo največ po zraku na ta način, da bolniki pri kašljanju izmetavajo drobne kapljice sluze, v katerih je vse polno meningokokov. Prav tako bolniki trošijo klice, kadar govorijo, se smejejo, kihajo itd. Drobci sluze s klicami lahko ostanejo v zraku eno uro in če jih v tem času dišne zdrav človek, lahko naleze s tem bolezen. Treba pa je poudariti, da je človek v splošnem precej odporen proti meningokokom, tako da si tako hitro bolezi ne naleze. Po dosedanjih izkuštvih se od 500 ljudi, ki so vdihavali meningokoke, ne loči bolezen, vendar pa raznašajo klice. Zanje velja, da so navidezno zdravi. Zbolijo kvečjemu tako, da imajo hud nahod, ali angino, torej na kratko, prehlajni so, ali kar je sedaj moderno, imajo ne preveč hudo gripo. Posebno mnogo takih zdravih bolnikov je v neposredni bližini človeka, ki je v resnici zbolel na meningitisu.

Če je pa pri človeku zaradi daljšega prehlada, telesnega ali duševnega napora, nezgode ali prevelikega uživanja alkohola odporna moč telesa popustila, pa je mogoče, da bolezenske klice, ki so se naselile v grlu ali v nosu navidez zdravega človeka, začno prodirati naprej v telo. Ko meningokoki pridejo v krvni obtok, jim je odprta pot tudi v možgansko mreno, kjer povzročijo gnojno vnetje, ki ga zdravniška veda imenuje meningitis. To se zgodi, kakor smo videli, le v redkih primerih in zato moramo smatrati meningitis kot izredno vnetje v grlu ali v nosu. Prav zaradi tega se meningitis tudi prav redko pojavi kot epidemija. Značilno za meningitis je tudi to, da nastopa sedaj tu, sedaj tam. Največkrat se pojavi proti koncu zime, ali v prvih pomladanskih mesecih. Ti nastopi meningitisa so skoraj vsako leto redni. Je pa resnica, da meningitis v zadnjih letih sicer počasi, a redno narašča. Kljub temu bolezi ne smemo smatrati kot kake ve-

like nevarnosti in bo meningitis med nalezljivimi boleznimi vedno imel podrejeno vlogo.

Pred to boleznijo se človek enostavno lahko zavaruje na ta način, da se v času, ko bolezen bolj pogosto nastopa, varuje vseh tistih ljudi, ki trpe na kakršnem koli prehladu, gripi ali kašlju. Za primer bolezi je velikega pomena, da čimprej poklicani zdravnik ugotovi bolezen, ker so dana številna sredstva, kakor tudi serum za cepljenje. Kot prvo sredstvo priporočajo zdravniki izplakovanje grla s 3% vodikovim peroksidom. Za podrobnejše zdravljenje je potreben zdravnikov nasvet.

Milo in voda. Znano je, da čista voda in mlo skupaj kožo pred maksičnim bolezenskim pojavom. Neki švedski zdravnik je v tem pogledu preiskal celo vrsto mil in je ugotovil, da imajo mastna mila največ razkuževalne moči. Umivanje z dobrim milom je uničevalo pri poskusnih osebah ne samo nedolžne, temveč tudi povzročitelice nevarnih bolezi, kakor bacile legarja, kolere in jetike, ki jih je na koži vedno nekaj.

Drožje in slakorna bolezen. V neki nemški bolnišnici so raziskovanja zadnjih časov dognala, da more drožje ugodno vplivati na potek sladkorne bolezi. Pri tretjini zdravljenih bolnikov so mogli ugotoviti izboljšanje v splošnem položaju presnove, če so jim dali četrt ure po obedu 40 do 60 gramov drožja, razkrojenih v mleku. Učinek se ne javi takoj, temveč šele po osmih dneh, pogosto tudi šele po dveh do štirih tednih.

Spanje in telesna teža. Pariški zdravnik dr. Alphonse Renard je nastopil z zanimivo razlago, po kateri je potreba po spanju v sorazmerju s telesno težo. Če se normalna teža prekorači n. pr. za 1 odstotek, tedaj se tudi potreba po spanju poveča za 1 odstotek i. t. d., dokler ne dosežemo neke vrhovne meje, ki se od nje dalje pač lahko telesna teža večja, potreba po daljšem spanju pa ne. Preden se loti dr. Renard kakšnega bolnika, ki trpi za spalnimi motnjami, ga skrbno pretehta in določi potem dolžino spanja, ki bi bila za bolnika potrebna.

s Nove banke po 500 din je dala v promet srbska Narodna banka.

s Srbski ugovor zaradi strahovalnega napada. K najnovejšemu strahovalnemu napadu na južnosrbsko mesto Niš je izdalo ministriško predsedništvo neko izjavo, v kateri med ostalim pravi: »Naši bivši veliki prijatelji in zavezniki so sklenili, da iztrebijo in uničijo srbski narod. Kol se jim ni posrečilo s pomočjo Broz-Titovih tarp, to skušajo sedaj dopolniti s strahovalnimi napadi na naša mesta in vasi. To je zahvala za to, da se je Srbija žrtvovala za njihove koristi. Mi smo pred Bogom in pred vsem svetom protestirali proti temu nečloveškemu ravnanju napram majhnemu srbskemu narodu, čigar edina krivda je, da je srbski in da hoče tak ostati, da ljubi svojo domačo grudo in da hoče živeti v miru, delu in bratski vzajemnosti. Če je uničevalno delovanje Amerikancev in komunistov kultura 20. stoletja, potem je to sramota za človeštvo. Mi Srbi kličemo na pomoč božjo pravičnost in zaupamo v Boga, ki vsakega pravično kaznuje.«

s Kovani drobiž na Hrvatskem. Hrvatski finančni minister je z dnem 1. avgusta odredil izdajo kovane državnega drobiža po 2 in 1 kuno. Kovani denar je iz čistega cinka, v teži 2,25, odn. 2 grama za kos. Papirnati drobiž po 2 in 1 kuno bo potegnen iz prometa.

s Nemško trgovsko akademijo dobi Zemun. Hrvatski prosvetni minister je že dovolil ustanovitev.

s Gospodarstvo v hrvatskih ljudskih solah. V hrvatskih ljudskih solah nameravajo spreminiti učni načrt tako, da bodo morali biti pri vseh solah vrstov, na katerih bodo dajali praktični pouk o kmetijstvu. Za pouk bodo odrajnt posebni strokovnjaki.

s Obrok tobaka so zmanjšali. »Donauzel-tung« poroča, da je bil obrok tobaka z dnem 21. avgusta zmanjšan za eno tretjino, da se na ta način v bodoče zagotovi stalna proskra s tobaknimi izdelki.

PRAVNI NASVETI

Zapora prosa. Te dni je bila izdana odredba o zapori prosa. Vse zaloge prosa, njegovi izdelki kakor tudi njegove mešanice se stavijo pod zaporo na razpolago Pokrajinskemu prehranjevalnemu zavodu v Ljubljani. Izvrzete so od zapore količine pri pridelovalcu, ki so mu potrebne za setev in domačo uporabo. Oni del prosa, ki je stavljen pod zaporo, prevzame Prehranjevalni zavod po uradno določenih cenah.

Uvedba hlevskega lista za govejo živino. Pokrajinska uprava je izdala naredbo o uvedbi hlevskega lista za govejo živino. Vsak lastnik oziroma upravitelj hleva za govejo živino je dolžan najkasneje do 15. septembra t. l. uvesti hlevski list za vsa lastno in tujo govejo živino, ki jo stalno reči v hlevu. Predpisani obrazec hlevskega lista se dobi pri pristojnem občinskem uradu. Vanj se morajo sproti vpisovati zahtevani podatki: Hlevski list je izpolniti po stanju goveje živine z dne 30. julija t. l. Vse spremembe v stanju iste po tem dnevu pa se morajo sproti vpisovati. Hlevski list mora uvesti tudi oni, ki je oziroma bo pričel rediti govejo živino po 30. juliju t. l. V zadnjem primeru mora hlevski list izpolniti najkasneje v 10 dneh po pričetku reje. Kršitev dolžnosti po tej naredbi in neresnične vpise v hlevski list bodo kaznovala oblastva z denarno kaznijo do 5000 lir ali z zaporom do 30 dni. V hujših primerih se more izreči poleg denarne kazni tudi zapor in odrediti zaplomba živine, ki ni vpisana v hlevski list.

Prosta prodaja oljnatih semen je prepovedana. Pokrajinski prehranjevalni zavod opozarja vse pridelovalce oljnatih semen, da so vsa oljnata semena pod zaporo. Prepovedano je ta semena prodajati ali oddajati kamor koli, razen Prevodu. V nekaj dneh prejmejo pridelovalci pozive za oddajo oljnatih semen Prevodu, nakar dobijo kot nagrado jedilno olje.

Pričetek izplačevanja častne nagrade nosilcem avstrijskih odlikovanj. Vrhovni komisar je odredil izplačilo častne odškodnine nosilcem avstrijskih odlikovanj. Po končani ugotovitvi odlikovanj s strani vojaških uradov na Dunaju se bo sedaj pričelo izplačevanje določenih zneskov, in sicer po 200 lir mesečno za odlikovance z zlato svetinjo hrabrosti, pričnši od 1. septembra 1943. Odlikovanci z veliko srebrno hrabrostjo no svetinjo dobe po 600 lir na leto; izplačalo se jim bo tudi za leto 1943. Odlikovanci z malo srebrno hrabrostno svetinjo dobe po 300 lir na leto in to tudi za leto 1943. Nagrada za malo hrabrostno svetinjo se izplača le pod pogojem da je odlikovani že izpolnil 60. leto starosti ož ko dopolni predpisano leto starosti. Izplačevanje navedenih zneskov se bo vršilo potom poštinskih nakaznic in po pokrajinah, in sicer takoj po prejemu dokumentov, potrjenih od vojaškega revidenčnega urada. Tisti, ki so predložili zgrešene ali pomanjkljive prijave, tako da se ni mogla ugotoviti upravičenost prijavitelne zahteve, se pozivajo, da podprejo prijavitelne podatke s predložitvijo dokumentov, oziroma z navedbo osebnih podatkov, navedbe regimanta in časa, ko so bili odlikovani in s tem dopolnijo ali popravijo predloženo prijavo.

Dve poti čez travnik. J. K., L. Kupili ste travnik, čez katerega peljeta dva kolovoza ali bolje dve stezi. Oddaljeni sta le nekaj metrov. druga od druge in tečeta skoraj vzporedno. — Vprašate, ali lahko eno pot prepoveste odtodno zagradite. — Če je tako, kakor pišete, gotovo dve poti nista potrebni. Najbrž je druga našta tako, da so zaradi slabega stanja prve prijeli voziti poleg te in so izvozili še drugo. Ker se služnosti ne smejo razširjati, ampak se morajo utesnjavati, kolikor to dopuščata njihova narava in namen ustanovitve, zato lahko eno pot zagradite odtodno prekopljete, ker bo preostala pot popolnoma služila namenu upravičenca.

Okrog sosedov

s V Splitu so oni dan prodali 18 stotov ribe tunina po ceni 700 kun za kilogram.

s Zagrebški časopis »Nova Hrvatska« piše: »Na pragu novega leta vojne lahko s ponosom ugotovimo, da Evropa pod vodstvom Velike Nemčije še ni spregovorila svoje zadnje besede. Ta beseda bo za nasprotnike usodna. Zmagal je vedno oni, ki je imel močnejšega duha. Zmaga Evrope je gotova.«

s Da olajšajo denarna nakazila, so na Hrvatskem najvišjo dopustno mejo za denarna nakazila po poštinih nakaznicah zvišali od 5000 na 25.000 kun.

s Hrvatska država je do nadaljnjega prepovedala točenje finih vin vštveši maršalo, lajščo maršalo in vermut. Prepoved se nanaša tudi na veletrgovce in trgovce.

s Poglavnikova telesna straža je darovala 1 milijon kun kot podporo svojcem padlih ustašev-muslimanov.

s Če ne izgubiš prisebnosti. Iz »Nov. Vremena« povzemamo, da so dne 16. avgusta zjutraj obiskale tri dobro oborožene osebe, stare 25—35 let podpolkovnika Djordja Cosića, četa odseka štaba srbskega prostovoljskega zbora. Ker so bile osebe oblečene v uniformo srbskih prostovoljcev, jih je podpolkovnik sprejel. Zaradi prisebnosti se je pa rešil gotove smrti ter je v samoobrambi enega napadalca ubil, drugoga težje ranil, tretjemu se je pa posrečilo pobegniti.

s Vrnitev častniških pripravnikov. Oni dan se je vrnilo iz Nemčije v Zagreb voč častniških pripravnikov iz vrst ustaške mladine. Ustaški častniški pripravniki so se za svoj bodoči poklic izobraževali v nemških častniških solah ter so se sedaj vrnili na službo v domovino. Po zagrebških ulicah so korakali v sprevodu. Ljudstvo jih je pozdravljalo.

DARILO

za vsako priliko
je knjiga
BELE VRTNICE.
Dobi se v upravi
VIGREDI
Sloškova 1
in v knjigarnah



Robinsonove ZGODBE

56

Predlagal sem, da bi proslavili sporazum s slovesno pojedino. Naj vam jo opišem? Preveč časa bi mi vzelo tako opisovanje. Povem vam samo to, da sem dal prinesiti z ladje, kar sem imel najboljšega; med drugimi tudi nekaj sodčkov francoskega in španskega vina ter angleško pivo. Take pijače naseljenci že dolgo niso pokušili. Kosilo je pripravil ladijski kuhar. Pred trdnjavo so postavili velike mize, ki so bile lepo pregrnjene s belimi prtji. Vsi Evropejci smo posedli k mizam, stregli pa so nam Petek, njegov oče in vesela Alema, ki je, čeprav divjakinja, bila kot ljubeč okrasek na naši slovesnosti.

Med pojedino je vladalo najbolj priaznorozpoloženo. Ob koncu obeda sem slovesno predstavil svojega naslednika s kratkim govorom.

Da je bila naša družba še bolj živahna, sta se nam pridružila tudi mladenič, ki mu je mati umrla od lakote, in sobarica, razumno in dobro vzgojeno dekle. Privedel sem ju s seboj na otok, da se nekoliko razvedrta. Pri pojedini sta sedela poleg mene, mladenič na desnici, dekle na levisi. Oči vseh navzočih so bila uprte v oba. Eden izmed Špancev je dejal: »Gospod guverner sedi med dvema vazama cvetlic.« Pogledal sem ju z nasmehom na obrazu in opazil, da sta moji cvetki zardeli. Zato sem odvrnil:

»Rdeče vrtnice so.«

Oba mlada človeka sta bila še bolj v zadregi. K sreči pa je prišel v tem trenutku pozornost nase velik maček, ki je skočil na mizo in pograbil koe pečene kozletine... Toda požrešnejše je naredil račun brez kuharja. Ko je namreč pograbil meso, si je opekel smrček. Ispustil je plen in zbežal.

»Dober nauk!« je vzklilnil nekdo.

»Ki bi bil primeren tudi za dvožne mačke.« je pristavil drugi.

Kmalu sta tudi moja dva soseda postala dobre volje. Proti koncu obeda je mladenič nenadoma dejal:

»Gospod guverner, če mi dovolite, stanem na otoku za vedno.«

Vsi so z odobravanjem sprejeli njegove besede, jaz pa sem izjavil:

»Pojedina nikakor ni primerna za tako resne odločitve.«

Prešli smo na drug razgovor.

Po pojedini sem ukazal prineseti darove za naseljence. Podaril sem jim same koristne stvari, kakor platno, sukno, klobuke in drugo. Prinesel sem jim tudi žive darove, namreč krojača, kovača, dva mizarja in moštika, ki je bil, pravačen za vas. V kratkem času je naučil Alema sprotno sukati, vreteno in iglo.

»Se vam to zdi malenkost?« Jutri bo morda že naučil divjake izdelovati opako, sode in kaj vem še vse.

Tudi na divjake nismo pozabili. Poslali smo jim jedi, kakršnih niso pokušili še nikdar. Vina in žganja pa

niso dobili, ker ga niso bili vajeni in se mi je zdelo boljše, da ga ne pokušijo. Dobili so pa precejšnjo množino soli in popra, ki je zanje predstavljal pravo slaščico. Tisti, ki so nam stregli pri mizi, so se zbrali pozneje v kuhinji. Bili so prav tako dobre volje, sodeč po vselem smehu, ki se je slišal iz hiše.

Predlagal sem, da bi šli obiskat divjake. Moj predlog je bil takoj sprejet. Našli smo jih vesele in razigrane. Skakali so, plesali in se veselili kakor otroci. Na najbolj neverjetne načine so kazali svojo hvaležnost, posebno meni, ki sem se jim zdel kot dobitno božanstvo. Kdor bi jih ne poznal, bi mislil, da so zblazneli.

Vrnili smo se v trdnjavo ob luninem svitu. Bili smo zelo dobre volje in ne da bi se zavedali, smo se razdelili v dve skupini: Angleži posebej in Španci posebej. Začeli smo peti narodne pesmi izmenoma in skoraj tekmovali med seboj. Tudi francoski duhovnik, ki je bil nedavno vedno nekam zasanjan, je bil ta večer nenavadno dobre volje in nam je zapel več ljubkih francoskih pesmic.

Prvič se je na tem otoku razleglo veselje omikanih ljudi, medtem ko so se prej slišali samo divji kriki ljudozrečev.

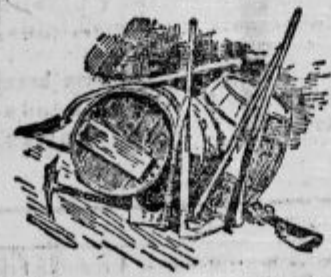
Doma smo našli služabnike spečene tleh pod mizo. Padli so v Noetov greh. Krivda pa je bila naša, ker smo jih spravili v skušnjavo. Veselje nas je tako prevzelo, da smo pozabili na previdnostne ukrepe.

Kaj naj storimo? Pustimo jih, da se naspijo in pojdemo še sami spat. Lahko noč!

Duhovnikovo odkritje.

V svetem pismu je napisano, da za človeka ni dobra, če je sam. Bog, ki je vse dobro naredil, se je potem ko je ustvaril prvega človeka, nekako zavedel, da je bilo to delo narajeno samo na pol, kajti možu je manjkalo nekaj, kar bi ga dopolnjevalo, namreč bitje, njemu podobno, ki bi mu bilo v pomoč. Naredil mu je torej družico. Ni je pa ustvaril, ampak naredil iz dela Adamovega telesa, da bi v njej spoznal meso svojega mesa in bi zato ljubila drug drugega. Tudi danes so svetopisemske besede prav tako resnične.

Z zaskrbljenostjo sem mislil na svojo naseljenjsko družino, ki je bila



Po pojedini sem velel prineseti darove za naseljence.

sestavljena iz samih mož in ki je zato bila obsojena, da pogine. A ne samo to; ženaka je nujno potrebna v hiši zaradi neštetihih malenkosti, ki delajo dom lep, udoben in prijeten. Mislim sem že na to, da bi dal privedti na otok nekaj mladih žensk. Toda imel sem do zakonske zveze tako spoštovanje, da se mi je tak način zdel skrunitev. Zato sem zadevo prepuštil božji Previdnosti...

Nekaj dni po slovesni pojedini sem se sprehajal s francoskim duhovnikom v bližini obale. Večkrat sva se tako sprehajala in pogovarjala, kajti bil je najbolj izobražen človek na otoku in lahko sem se pogovarjal z njim tudi o čem drugem, ne o jedi in pijači. Saj človek ne živi samo od kruha, ampak mora hraniti tudi dušo. Zato mi je bila duhovnikova družba prijetna, koristna in lahko rečem tudi potrebna. Zdi se mi, da tudi njemu moja družba ni bila neprijetna.



Sprehajal sem se s francoskim duhovnikom.

Duhovnik, ki je bil navadno vesel in poln francoske živahnosti, je bil ob tej priliki resen, zamajen in zelo malo zgovoren. Videlo se mu je, da ga nekaj skrbi. Ker pa nisem imel pravice, da bi poizvedoval za njegovimi skrivnostmi, sem ga vprašal esmo:

»Se morda ne počutite dobro?«

»Res je,« mi je odvrnil; »a to, kar me teži, se ne tiče telesnega razpoloženja.«

Molčal sem, ker si ga nisem upal izpraševati. On pa je čez nekaj časa pristavil:

»Vam smem povedati, kaj me teži?«

»Vaše zaupanje mi je v veliko čast.«

»Čeprav niste katoličan, vem, da ste zelo veri in zato vas toliko bolj spoštujem. Stvar, o kateri vam želim govoriti se ne tiče vas osebno, ampak vaših naseljencev. Zdi se, da počiva božji blagoslov na tem otoku, in da bi se le ne spremenil v prokletstvo, po krivdi kakega nesrečnega...«

»Kaj hočete reči s tem? Govorite jasno.«

»Vedite torej, da sem videl otroke.«

»Otroke? Čigave? Kje? Kdaj?«

»Ko smo si šli skupaj ogledat vasico kjer stanuje Atkins s tovarišema. Med gospodarskimi poslopijem sem zagledal dva otroka starih do šestih let. Komaj sta me zagledala, sta izginila kakor zajčka.«

»Se vam mar ni... sanjalo...? Zakaj mi niste povedali tega takoj?«

»Videl sem jih tako dobro, kot vidim zdaj vas. Nisem vam povedal ničesar, ker vam nisem hotel kaliti veselja. Bal sem se tudi jeze...«

»Razumem... A kako je to mogoče, ko pa Španci trdijo, da na otoku ni nobene ženske, razen Aleme...? Bodite brez skrbi. Prav kmalu bom zadevo uredil. Če so vrtnice, bodo cvetele.«

»So bržkone že odcvetele,« je navihano pristavil duhovnik. »Recite raje: če je trnje, bo bodlo.«

Nasmehnil sem se. Podala sva si roke in se zamisljeno razšla.

Polklical sem svojega naslednika in še nekaj drugih naseljencev. Ne da bi jim pojasnil zakaj, sem jih pozval, naj me spremljajo v Atkinsovo domačijo. Tega ni bilo doma. Odsel sem s tovariši naravnost h gospodarskim poslopijem. V najbolj oddaljenem smo odkrili tri ženske in štiri otroke. Najstarejši je imel kakih šest let, najmlajši pa je bil še dojenček.

Moj naslednik in ostali spremljevalci so bili kakor okameneli. Ženske so vse preplašene stiskale k sebi svoje malčke in milo stokale. Nemogoče je bilo sporazumeti se z njimi. Namignil sem jim, češ naj bodo mirne in naj se ne boje in odšel s spremljevalci k Atkinsovi hiši. Tedaj sem razumel, zakaj se je spremenil Atkins in njegova dva tovariša. Dejstvo je, da z...kou človeka poboljša, povečano ču Bog blagoslovi z otroki. Ko sem si prvič ogledal Atkinsovo koč, sem izjavil, da je tako lepo urejena, kot da ot v njej gospodinjala ženska. Nikakor nisem dejal tega namenoma, kajti niti sanjalo se mi ni o resničnosti moje domneve. Uganil sem!

Kmalu za tem je prišel Atkins ves vesel in ljubezniv. Vprašal sem ga po njegovih tovariših in mu naročil, naj ju pokliče.

Will Atkins je nemudoma ubogal. Pol ure pozneje so prišli vsi trije k meni. Tedaj sem jih vprašal z resnim glasom:

»Čigavi so otroci, ki živijo v tej naselbini?«

Vsi trije so osupnili in niso mogli spregovoriti.

Ker nisem dobil odgovora, sem pristavil:

»Razumem Vaši so. A ženske?«

»Naše žene so, gospod guverner,« je odvrnil Atkins. »Vsak ima svojo.«

»Kje ste jih dobili?« je vprašal španekski kapitan, ki se v tem primeru nikakor ni izkazal kot previden in skrben poglavar.

»Privedli smo jih s seboj s tistega potovanja, ki vam je dobro znano. Skrili smo jih v čoln, katerega smo potem spravili na varno med čeri. Ko se je znočil, smo šli po ženske, si jih razdelili in...«

Tedaj pa sem povzel besedo jaz:

»Te ženske so uboge divjakinje. Popolnoma različne so od vas po razumu, oniki. rcu...«

»Po srcu pa nikakor ne, gospod guverner. Njihovo srce je boljše kot naše. Če smo se iz zločincev spremenili v to, ker smo, dolgujemo to do broti, zlatemu srcu naših žena, ki so nam, čeprav divjakinje, brez izobrazbe, brez vzgoje, dokazale, da znajo biti dobre žene in vzorne matere. Zato jih ljubimo in tudi one nas ljubijo.«

Ostala dva nista rekla ničesar, samo z glavo sta pritrjevala tovariševim besedam.

(Dalje v prihodnjim št.)

Križanka št. 35

1	2	3	4	5	6	7	8	9
10			11				12	
13						14		
15			16			17	18	
19		20					21	22
		23						24
25						26		27
28			29			30	31	
32	33	34						35
36		37	38				39	
40						41		

Vodoravno: 1. oprtnjača, 10. na, evo, 11. etui 12. osebni zamek, 13. nižje ljudstvo, 14. planinski ptič, 15. ruska reka, 16. krajevni prislov, 18. češka pritrtilnica, 19. pritrtilnica, 20. dan v tednu, 22. veznik, 23. ostaneč pri kuhanju masla, 25. brez vida, 26. krilatec, 28. priimek slovenskega pisatelja, 29. kratica za stran, 31. strupena žuželka, 32. igralna karta, 34. azijski pritok Črnega morja, 35. latinski predlog, 36. žensko ime, 38. lišp, 39. ima vsaka stvar, 40. Jazonova ladja, 41. kraj pri Dubrovniku.

Navpično: 1. neokretnež 2. napad (tujka), 3. hod, 4. zemeljska štrlina v morje, 5. romar, 6. začetni člena in priimka slov. kiparja, 7. Ibsenova drama, 8. turški državnik, 9. vojaška skupina, 16. vroča voda, 17. junak Sofoklejeve drame, 20. je opoteča, 21. padovanski svetnik, 23. del sobe, 24. njim (lat.), 25. čer, 27. ime za črnega vola, 29. požirek, 30. del posode, 33. bel konj, 35. reka v Turkestanu, 37. kemični znak za srebro, 39. kemični znak za iridij.

Rešitev križanke št. 34

Vodoravno: 1. evangelij, 10. riba, 11. tara, 12. Ana, 13. bes, 15. kar, 16. to, 17. Kodak, 19. ne, 20. tog, 21. tur, 23. Samarijan, 25. kit, 27. roj, 29. os, 31. kinin, 32. ol, 33. Lim, 35. nak, 36. ata, 37. Obir, 39. svod, 40. Magdalena.

Navpično: 1. Erato, 2. vino, 3. aba, 4. na, 5. greda, 6. et, 7. lak, 8. Iran, 9. jarok, 13. bogatin, 14. satirik, 17. komik, 18. kujon, 20. tak, 22. raj, 24. polom, 26. snaha, 28. klada, 30. soba, 32. Oton, 34. mig, 36. ave, 38. (s)rd, 39. al.

Najboljši in najcenejši slovenski tednik je »Domoljub«

Mali oglasnik

Pristojbina za male oglase se plačuje naprej.

Zamenjam

dobro molzno kravo za mladega vola. Dobrova št. 10 pri Ljubljani.

Z hravi

dobri mlekarici, prodam. Rudnik 15.

Hlapca

od 16 let dalje sprejemem za kmečka dela. Škerlep Alojzij, Mala vas št. 5, Ježica.

OGLAŠUJ
v DOMOLJUBU

Križem sveta

Sadna letina na Madžarskem

Tudi letos obetajo Madžarski dobro sadno letino. Posebno dobro bodo obrobili breskve in marelice. Breskve ima Madžarska okoli tri milijone dreves, da bo ostalo precej breskev tudi za izvoz. Velik del sadja bodo predelale madžarske konzervne tovarne.

Koroško mlekarstvo

Koroška dežela razpolaga s tehnično tako popolnimi mlekararnami, da se lahko merijo z najboljšimi ustanovami te vrste v Nemčiji. Do sedanje vojne je bilo pridobivanje mleka na Koroško precej zanemarjeno. Po priključitvi Koroške k Nemčiji, pa so živinorejci izboljšali, kar je imelo ugodne posledice tudi pri množini namolzenega mleka. Koroška je imela pred izbruhom sedanje vojne samo štiri mlekarne, danes razpolaga z velikim številom zbiralnic, kamor prihaja dnevno petkrat večja količina mleka, kakor leta 1939. Mlekarne na Koroškem so opremljene z najsodobnejšimi stroji ter predelujejo določene količine mleka tudi v maslo in sir.

Družina s 60 otroki

Henry Harris iz angleškega mesta Blackwoods, vdovec in oče 30 otrok, se je poročil v Newportu s Charlotte Williamsovo, ki je prav tako mati 30 otrok. 81-letni mož in njegova 66-letna žena imata torej skupaj 60 otrok. Števila vnukov in pravnukov doslej še niso natučno dognali.

Budova jama

Po mnogostoletnem iskanju so odkrili jamo, v kateri je Buda živel in pridigoval. Leži ob tako imenovanem »Jastrebnem vrhu« v Rajgirske gorovju v Bengaliji. Tu je kakšen ducat jam, v katerih so prebivali že pred poltretjim tisočletjem budistični puščavniki. Jamo je odkril indski učenjak Chaudhury po starih poročilih kitajskih romarjev. Tu je Buda postavil temelje budistične nauka in tu ga je hotel umoriti tudi njegov sovražni brat, ko je z vrha spustil nanj težko skalo. Jame so še danes zvezane med seboj s hodniki in napeljavajo za vodo, zgrajene pa so po načinu kirkolskih zidov iz velikih skal brez ometa. Vrh nosi ime po svoji značilni obliki, ki spominja na sedečega jastreba.

Gradba zasilnih hišic

Zaradi zračnih napadov je moralo biti zgrajenih v Nemčiji veliko zasilnih bivališč, pri katerih so merodajna oblastva imela naslednje izkušnje:

Pri gradbi zasilnih hišic so se vedno pojavile posebne želje, ki niso bile prilagodene tipu predpisane hišice, kar pa bi vplivalo neugodno na ves potek akcije. Zasilne hišice je smatrati kot začasna bivališča, ne pa za začetne celice bodočih bivališč. Zaenkrat naj služijo zasilne hišice kot začasna bivališča. Pri tej bivališčih je v prvi vrsti gledati na to, da so varna pred bombnimi napadi. Da se pa upoštevati želja, ki je izražena glede bodočega kraja bivališča. Tudi ni mogoče hišicam dodati večjih vrtov, ker bodo imele v poklicu zaposlene družine premalo časa za obdelovanje. Večinoma se hišice grade iz masivnega materiala, ker je les težko dobiti in zahteva gradbo lesenih hišic veliko več usposobljenih delovnih sil. Izraba vseh prostorov onemogoča da bi se v hiši tudi pralo. Zato je bilo potrebno za več hiš skupaj napraviti pralnice. Posamezniki pa lahko uporabljajo tudi pralnice sosednjih hiš. Po izkušnjah je potrebna na 10 družin 1 pralnica. Financiranje gradbe pralnic se vrši iz državnih sredstev. Nadalje — čim manjša je pohištvo, tem bolj lepo izpolni stanovanjske prostore. Ker prihaja večina ljudi iz mest, jih je treba še poučiti, kako naj si uredijo stanovanje na deželi.

Črnilo v tabletah

Nemčiji je uspelo izdelati črnilo v obliki tablet, ki jih je treba le stopiti v vodi, pa se dobi brezhibno črnilo. To črnilo v tabletah se prihaja na trg. Novost bo prinesla velik prihranek ne samo pri steklenicah, ki so jih doslej potrebovali na leto 40 milijonov, temveč tudi pri prevozu in pri ovojnjem blagu bodo dosegli znaten prihranek.

Za pašo čebelarom

se trudijo čebelarji v raznih deželah s pomočjo medonosnih rastlin in dreves. Pri nas sadimo vrbe, drugod pa akacije. V Pterovu na Moravskem je čebelarsko društvo v zadnjih petih letih na nekem pobočju posadilo 10.000 akacij v starosti od 2 do 7 let. Obetajo si, da bo to prave čebelji paradiz.

LJUDSKA

POSOJILNICA

V LJUBLJANI

zadruga z neomejenim jamstvom v lastni palači v Ljubljani, Miklošičeva cesta 6 nasproti hotela Union

Posojilnica je bila ustanovljena leta 1895.

sprejema hranilne vloge v vsaki višini in jih najugodneje obrestuje, daje posojila na vknjižbo in proti poročtvu